

14 januari 2025

Oorspronkelijke taal : Nederlands

COI FOCUS

ECUADOR

Veiligheidssituatie

Disclaimer:

Dit COI-product is, overeenkomstig de [richtlijnen van de Europese Unie](#) voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en de van kracht zijnde wettelijke bepalingen, opgesteld door Cedoca, de dienst die binnen het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) verantwoordelijk is voor onderzoek naar informatie over herkomstlanden. Het document levert informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en velt geen oordeel over de grond van het verzoek om internationale bescherming.

Dit document, opgesteld binnen een afgesproken tijdbestek, steunt op een zo ruim mogelijke waaier aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie met bijzondere aandacht voor de toetsing en kruiscontrole van de bronnen. Cedoca probeert alle relevante aspecten van het onderwerp van dit COI-product te behandelen, maar de informatie in dit document is niet noodzakelijk exhaustief. Als dit document bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vermeldt, betekent dit niet dat ze niet hebben plaatsgevonden of niet bestaan. Alle gebruikte bronnen krijgen een gedetailleerde bronvermelding.

This COI product was produced by Cedoca, the country of origin information research unit of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons (CGRS). It follows the [Common EU Guidelines](#) for processing country of origin information (April 2008) and was drafted in accordance with applicable legal provisions. It aims to provide information for the processing of individual applications for international protection. It does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of applications for international protection.

This report was prepared within an allotted timeframe, using a wide range of carefully selected public information with a constant attention to crosschecking sources. While Cedoca has endeavoured to cover all aspects relevant to the subject of this COI report, the information provided is not necessarily exhaustive. The absence of a specific event, person or organisation from this report should not be taken to imply that the event did not take place or that the person or organisation does not exist. All sources are referenced.

Samenvatting

De geraadpleegde bronnen wijzen uit dat de veiligheidssituatie in het land voornamelijk wordt beïnvloed door crimineel geweld afkomstig van georganiseerde gewapende criminele groeperingen. De situatie is de afgelopen jaren aanzienlijk verslechterd, waardoor Ecuador is getransformeerd van een van de veiligste landen in de regio tot het meest onveilige land in 2023.

Ecuador bevindt zich in een periode van politieke onrust, gekenmerkt door gespannen relaties binnen de regering, een verdeeld parlement en een aankomende verkiezingsstrijd.

De overbevolking in de gevangenissen, de gebrekkige staatscontrole hierop, de toegenomen corruptie, de versoepelingen van de wapenwetgeving, de toename van het geweld ten aanzien van gezagsdragers, de versplintering van de gewapende groeperingen en de diversificatie van hun illegale activiteiten dragen hier allemaal toe bij. Tot slot speelt ook de geografische ligging van het land een rol. Omgeven door de twee grootste coca-producenten Colombia en Peru werd het land een belangrijke doorgangsroute in de internationale drugshandel en trok het ook een variëteit van grote internationale drugskartels aan, die allianties aangingen met de nationale en lokale misdaadorganisaties.

In 2023, onder druk van corruptiebeschuldigingen, organiseerde president Guillermo Lasso vervroegde presidentsverkiezingen. Op 9 augustus 2023 werd presidentskandidaat Fernando Villavicencio tijdens een campagnebijeenkomst in Quito vermoord door een gewapende man. Deze gebeurtenis wordt beschouwd als een indicatie dat het geweld een kritiek niveau heeft bereikt en is doorgedrongen tot de politieke sfeer. Begin 2024, kort na het aantreden van president Daniel Noboa, werd Ecuador geconfronteerd met een golf van crimineel geweld. In januari 2024 vonden diverse gevangenisopstanden plaats, met gijzelingen van personeel, moorden op politieagenten, ontsnappingen van criminele leiders en een gijzeling van televisiemedewerkers, die live werd uitgezonden. Deze gebeurtenissen leidden tot de afkondiging van een nationale noodsituatie, waarbij Noboa verklaarde dat Ecuador zich in een "intern gewapend conflict" bevond. Hij classificeerde 22 criminele organisaties als terroristische groeperingen en zette het leger in om de orde te herstellen.

Sindsdien is de noodtoestand meerdere malen verlengd, hoewel deze niet meer voor het hele grondgebied gold, maar beperkt bleef tot enkele specifieke provincies. De noodtoestand was ook niet meer gebaseerd op een gewapend conflict, omdat het Constitutioneel Hof deze kwalificatie niet aanvaardde. De meest recente verlenging van de noodtoestand, op 3 oktober 2024, geldt voor de provincies Guayas, Los Ríos, Manabí, Orellana, Santa Elena en El Oro, evenals voor de kantons Quito en Camilo Ponce Enríquez (Azuay). De avondklok blijft van kracht. Volgens de regering Noboa vonden tussen januari en oktober 2024 in totaal 4.959 moorden plaats, een daling van 18 % ten opzichte van dezelfde periode in 2023. Hoewel dit als een verbetering wordt beschouwd, blijft 2024 het op één na dodelijkste jaar in de geschiedenis van Ecuador, met hogere cijfers dan in 2022. Andere vormen van criminaliteit, zoals ontvoeringen en afpersing, zijn echter toegenomen. Ook rekrutering van minderjarigen nam de afgelopen jaren toe.

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat de geografische verdeling van het crimineel geweld in Ecuador een duidelijke concentratie vertoont van geweldsmisdrijven in de kustgebieden, met name in de provincies Guayas, Esmeraldas, Los Ríos, El Oro, Santa Elena en Manabí en in de noordelijke provincies Orellana en Sucumbíos aan de grens met Colombia en Peru.

Het geweld is vooral gericht op rivaliserende bendeleden, met jonge mannen als de voornaamste slachtoffers. Lokale politici, presidentskandidaten, burgemeesters, openbare aanklagers, politieagenten en gevangenispersonnel worden echter ook regelmatig slachtoffer van geweld. De directeur van het Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OECO), Renato Rivera, verklaarde in oktober 2024 dat Ecuador zich in een vroege fase van een "criminele opstand" bevindt, waarbij criminele groeperingen de staat actief destabiliseren om territoriale controle te verwerven. Ook

inheemse gemeenschappen, mensenrechtenactivisten en journalisten worden steeds vaker het doelwit van criminele gewapende groeperingen. Uit een onderzoek van Gallup blijkt dat de Ecuadoraanse bevolking het hoogste gevoel van onveiligheid in de regio ervaart.

Summary

According to the sources consulted, the country's security situation is primarily affected by criminal violence perpetrated by organised armed criminal groups. The situation has deteriorated significantly in recent years, turning Ecuador from one of the safest countries in the region to the most insecure in 2023.

Ecuador is in a period of political turmoil, with strained relations within the government, a divided parliament and an upcoming election.

Overcrowding in prisons, lack of state control over detention facilities, increased corruption, relaxation of arms laws, increased violence towards authority figures, fragmentation of armed groups and diversification of their illegal activities all contributed to the deterioration of the security situation in recent years. The country's geographical location also played a role. Surrounded by the two largest coca producers Colombia and Peru, the country became a major transit route in the international drug trade and attracted a variety of large international drug cartels, which formed alliances with national and local crime organisations.

In 2023, under pressure from corruption allegations, President Guillermo Lasso organised early presidential elections. On 9 August 2023, presidential candidate Fernando Villavicencio was assassinated by an armed man during a campaign rally in Quito. This event was taken as an indication that violence had reached a critical level and penetrated the political sphere. In early 2024, shortly after President Daniel Noboa took office, Ecuador faced a wave of criminal violence. In January 2024, several prison riots took place, involving the hostage-taking of prison staff, the murder of police officers, the escape of criminal leaders and the hostage-taking of television staff, which was broadcast live. These events led to the imposition of a national emergency, with Noboa declaring that Ecuador was in 'internal armed conflict'. He designated 22 criminal organisations as terrorist groups and deployed the army to restore order.

Since then, the state of emergency has been extended several times, although it has no longer been imposed to the whole territory, but only to some specific provinces. The state of emergency is also no longer justified by armed conflict, as the Constitutional Court did not accept this qualification. The most recent extension of the state of emergency, on 3 October 2024, covers the provinces of Guayas, Los Ríos, Manabí, Orellana, Santa Elena and El Oro, as well as the cantons of Quito and Camilo Ponce Enríquez (Azuay). The curfew remains in force. According to the Noboa government, a total of 4,959 homicides took place between January and October 2024, down 18% from the same period in 2023. Although this is considered an improvement, 2024 remains the second deadliest year in Ecuador's history, with higher figures than in 2022. Moreover, other forms of crime, such as kidnapping and extortion, have increased. Recruitment of minors also increased in recent years.

According to the sources consulted, the geographical distribution of criminal violence in Ecuador shows a clear concentration of violent crimes in the coastal areas, particularly in the provinces of Guayas, Esmeraldas, Los Ríos, El Oro, Santa Elena and Manabí and in the northern provinces of Orellana and Sucumbíos on the border with Colombia and Peru.

The violence mainly targets rival gang members, with young men being the main victims. However, local politicians, presidential candidates, mayors, prosecutors, police officers and prison staff are also frequent victims of violence. The director of the Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OEEO), Renato Rivera, stated in October 2024 that Ecuador is in the early stages of a 'criminal insurgency', with criminal groups actively destabilising the state to gain territorial control. Indigenous communities, human rights activists and journalists are also increasingly being targeted by criminal armed groups. A Gallup survey shows that Ecuadorians experience the highest sense of insecurity in the region.

Inhoudstafel

Samenvatting	2
Summary	3
Lijst van afkortingen	6
Inleiding.....	7
1. Korte politieke context	8
2. Huidige toestand van het conflict	9
2.1. Evolutie 2019-2023.....	9
2.2. Enkele oorzaken van de verslechterde veiligheidssituatie	10
2.2.1. Toename bloedbaden in de gevangnissen	10
2.2.2. Toename vuurwapens	11
2.2.3. Toename van politiek geweld	13
2.2.4. Corruptie binnen de politie en veiligheidsdiensten.....	14
2.2.5. Overige oorzaken	15
2.3. De veiligheidssituatie onder Noboa.....	16
2.3.1. Overzicht belangrijke veiligheidsincidenten en genomen veiligheidsmaatregelen.....	16
2.3.2. Impact van de genomen maatregelen	19
3. Criminele groeperingen	25
3.1. Los Choneros	27
3.2. Los Lobos	28
3.3. Los Tiguerones	29
3.4. Latin Kings.....	30
3.5. Chone Killers.....	30
3.6. Los lagartos	30
3.7. Particuliere beveiligingsbedrijven	31
4. Geografische verdeling	31
5. Doelwitten en impact op de bevolking	35
5.1. Doelwitten	35
5.2. Impact op de bevolking	38
Bijlagen	40
Bibliografie.....	41

Lijst van afkortingen

ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
ADN	Acción Democrática Nacional
AI	Amnesty International
BBC	British Broadcasting Corporation
CEPR	Center for Economic and Policy Research
CFR	Council on Foreign Relations
CJNG	Jalisco Nueva Generación-kartel
CNE	Consejo Nacional Electoral
CNN	Cable News Network
CPJ	Committee to Protect Journalists
CS	Sinaloa-kartel
FARC	Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia
FICE	Fuerza Investigativa Contra la Extorsión
GI-TOC	Global Initiative against Transnational Organized Crime
HRW	Human Rights Watch
ICG	International Crisis Group
NYT	The New York Times
OECO	Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado
PSC	Partido Social Cristiano
RC	Revolución Ciudadana
SUMA	Partido Sociedad Unida Más Acción
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
VN	Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten

Inleiding

Het doel van dit onderzoek is een stand van zaken op te maken over de veiligheidssituatie in Ecuador. Deze COI Focus richt zich in het bijzonder op de periode januari 2022 tot november 2024. Het onderzoek werd afgesloten op 18 november 2024.

De analyse bestaat uit vijf hoofdstukken en begint met een overzicht van de politieke context, met bijzondere aandacht voor de politieke ontwikkelingen onder het presidentschap van de huidige president Noboa die sinds november 2023 aan de macht is.

Een tweede hoofdstuk gaat dieper in op de veiligheidssituatie in Ecuador en geeft een algemene analyse van de belangrijkste ontwikkelingen tijdens de referentieperiode van dit onderzoek. Het hoofdstuk start met de vaststelling dat de veiligheidssituatie de afgelopen jaren verslechterde en geeft meer duiding bij de belangrijkste oorzaken hiervoor. Vervolgens worden de belangrijkste veiligheidsincidenten sinds het aan de macht komen van president Noboa besproken, evenals de maatregelen die de nieuwe president heeft genomen om de veiligheidssituatie te verbeteren. Tot slot wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de impact van de door Noboa genomen maatregelen op de veiligheid.

Het derde hoofdstuk beschrijft de zes grootste criminele groeperingen die de veiligheidssituatie mee bepalen, terwijl het vierde hoofdstuk onderzoekt of het geweld nationaal dan wel regionaal verspreid is. Het laatste hoofdstuk verdiept zich in de belangrijkste doelwitten van het geweld en beschrijft de algemene impact ervan op de brede bevolking van Ecuador.

Voor het schrijven van dit rapport raadpleegde Cedoca publicaties van analysecentra en gespecialiseerde organisaties zoals onder meer het Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OEEO) en InSight Crime. Ook nationale en internationale media werden geraadpleegd zoals het digitale dagblad Primicias, de krant El País, British Broadcasting Corporation (BBC), Cable News Network (CNN en Español), Reuters, en The New York Times (NYT). Ook rapporten van internationale (mensenrechten)organisaties, zoals rapporten van de Verenigde Naties (VN), Human Rights Watch (HRW), Amnesty International (AI) en International Crisis Group (ICG) dienden als bron voor deze COI Focus.

In dit document maakt Cedoca voor plaats- en persoonsnamen, namen van gewapende groepen en politieke partijen, gebruik van de courantste schrijfwijze uit de Spaanstalige bronnen die geraadpleegd werden. Voor de categorisering van het geweld baseert Cedoca zich op de terminologie van de geraadpleegde bronnen.

Cedoca volgt de situatie in Ecuador voortdurend op. Als er zich fundamentele wijzigingen of ontwikkelingen zouden voordoen die de situatie ter plaatse aanzienlijk veranderen, dan zal Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bijwerken.

1. Korte politieke context

Tien jaar lang, sinds 2007, werd Ecuador geregeerd door het linkse Movimiento Alianza País onder leiding van president Rafael Correa. Tegen het einde van dat decennium, in 2017, won Alianza País, toen geleid door Correa's opvolger Lenin Moreno, opnieuw de verkiezingen. Moreno keerde zich al snel tegen zijn voorganger Correa en spande verschillende corruptiezaken aan tegen hem en enkele prominente leden van zijn regering, waaronder Correa's vicepresident Jorge Glas.¹ Glas werd veroordeeld in 2017 tot zes jaar gevangenis en Correa vluchtte naar België. Tijdens de daaropvolgende verkiezingen, in 2021, won Guillermo Lasso, vertegenwoordiger van een rechtse partij, en kreeg Ecuador na meer dan veertien jaar een rechtse president.² Lasso kon zijn presidentiële termijn echter niet vervullen vanwege beschuldigingen in de media van vermeende corruptie tijdens zijn regering. Het parlement wilde een rechtszaak starten tegen de zittende president. Als reactie hierop besloot Lasso het parlement te ontbinden en vervroegde verkiezingen uit te schrijven. De vervroegde verkiezingen volgden op het uitvaardigen van de *muerte cruzada*, een constitutioneel mechanisme dat de zelfontbinding van uitvoerende en wetgevende machten en het plannen van vervroegde wetgevende en presidentiële verkiezingen toestaat in geval van een ernstige politieke crisis en interne onrust.³

In de tweede helft van 2023 werden vervolgens vervroegde presidents- en parlementsverkiezingen gehouden. Deze verkiezingen werden gewonnen door een nieuwkomer in de politiek, Daniel Noboa, van de Acción Democrática Nacional (ADN), die eerder aanleunt bij de rechterkant van het ideologische spectrum. Noboa, de zoon van een Ecuadoraanse multimiljonair, trad in november 2023 aan als president van het land.⁴ Noboa en het nieuw verkozen parlement zijn aangesteld tot mei 2025 om de termijn van Lasso te vervullen. De partij van Noboa haalde slechts 14 van de 137 zetels in het parlement. De partij Revolución Ciudadana (RC) van Luisa González, die vanuit België geleid wordt door voormalig president Correa, behaalde 51 zetels en de Partido Social Cristiano (PSC) kreeg er 18. Om wetgevend werk mogelijk te maken, vormde Noboa een losse alliantie met de RC en de PSC. Maar deze alliantie sneuvelde in april 2024 nadat Ecuadoraanse troepen de Mexicaanse ambassade in Quito binnenvielen om voormalig vicepresident en tevens lid van de RC, Jorge Glas, te arresteren wegens beschuldigingen van corruptie.⁵ Glas was eind 2022 vrijgelaten onder een voorlopige voorzorgsmaatregel maar deze beslissing werd eind 2023 opnieuw ingetrokken waarop Glas asiel aanvraagde en verkreeg op de Mexicaanse ambassade.⁶ Als gevolg van deze inval en arrestatie verbrak Mexico de diplomatieke betrekkingen met Ecuador.⁷ De RC verklaarde de dag na de arrestatie van Glas in oppositie te gaan tegen Noboa en alle wetgevende voorstellen te blokkeren. Ook vroeg de partij formeel het ontslag van de president. De PSC verliet eveneens de alliantie waardoor Noboa geen parlementaire meerderheid meer kan vormen.⁸

Het feit dat Noboa slechts verkozen is voor een termijn van achttien maanden zorgde vanaf de tweede helft van 2024 opnieuw voor verkiezingskoorts in het land. De deadline van de Nationale Kiesraad (Consejo Nacional Electoral, CNE) voor het registreren van kandidaturen voor de algemene verkiezingen van februari 2025 eindigde op 2 oktober 2024. In totaal zijn er zestien presidentskandidaten geregistreerd, waaronder opnieuw Luisa González van de RC en Noboa zelf. De

¹ Goodwin G., 2024, [url](#)

² AFP, 24/05/2021, [url](#)

³ Gobierno del Ecuador, 17/05/2023, [url](#)

⁴ OECO, 28/06/2024, p.7, [url](#)

⁵ CRS, 28/05/2024, [url](#)

⁶ EcuadorTimes, 05/04/2024, [url](#)

⁷ CRS, 28/05/2024, [url](#)

⁸ CEPR, 26/04/2024, [url](#)

kandidaturen zijn nog niet definitief, aangezien de Nationale Kiesraad de kandidaturen moet verifiëren, wat verwacht wordt tegen 30 december 2024.⁹ De eerste ronde van de presidentsverkiezingen wordt voorzien op 9 februari 2025.¹⁰

Volgens de Ecuadoraanse wet moeten functionarissen die zich verkiesbaar stellen voor herverkiezing verplicht verlof nemen tijdens hun campagne. Noboa, die van plan is herverkiezing na te streven, zou het presidentschap tijdelijk moeten overdragen aan vicepresident Verónica Abad vanaf januari 2025. De relatie tussen Abad en Noboa is echter ernstig verstoord.¹¹ Noboa probeerde haar meerdere malen op een zijspoor te zetten, onder meer door haar als ambassadeur voor de vrede naar Israël te sturen.¹² Abad diende op haar beurt begin augustus 2024 een klacht in bij het Electorale Hof (Tribunal Contencioso Electoral) tegen president Noboa, waarin ze hem beschuldigt van gendergerelateerd politiek geweld.¹³ Op 9 november 2024 werd Abad voor 150 dagen geschorst nadat ze werd beschuldigd van "ongerechtvaardigde verwaarlozing" van haar taken. Abad werd door het ministerie van Buitenlandse Zaken beschuldigd van het niet opvolgen van een bevel in september 2024 om haar tijdelijk over te plaatsen van Israël naar Turkije vanwege het conflict met Hamas. Ze kwam acht dagen na het bevel aan.¹⁴

2. Huidige toestand van het conflict

2.1. Evolutie 2019-2023

Op het einde van zijn ambtstermijn, in 2017, verklaarde de toenmalige president Correa de overwinning op de georganiseerde misdaad. De moordcijfers waren gedaald van ongeveer vijftien moorden per 100.000 inwoners in 2011 naar ongeveer vijf in 2017.¹⁵ Maar vanaf 2018 begon het geweld opnieuw te stijgen, oorspronkelijk vooral in de vorm van bloedbaden¹⁶ in de gevangenissen, maar dit sloeg al snel over naar de straat. De autoriteiten reageerden initieel traag op het aanpakken van dit toenemende crimineel geweld. De toenmalige president Lenin Moreno schrapte tijdens zijn ambtstermijn het gevangenisbudget met 30 % om de overheidsuitgaven te verlagen en bevroor het budget dat aan veiligheidsoperaties kon worden gependend.¹⁷ Langs de andere kant sloeg de COVID-19-pandemie vanaf 2020 hard toe in Ecuador en de bendes maakten dankbaar gebruik van de toegenomen armoede in de gemeenschappen om jongeren te rekruteren.¹⁸ In 2023 heeft slechts 34 % van de Ecuadoranen voldoende werk, volgens overheidsgegevens, een daling ten opzichte van een hoogtepunt van bijna 50 % tien jaar geleden.¹⁹ De combinatie van een verzwakte staat, toenemende armoedecijfers en versterkte criminele organisaties deden de misdadcijfers vanaf 2020 pieken naar de hoogste moordcijfers in de geschiedenis van het land.²⁰ Het aantal moorden steeg tussen 2020 en 2021 met 180 %. De politie schrijft 80 % van deze moorden toe aan confrontaties tussen criminele

⁹ El Universo, 02/10/2024, [url](#)

¹⁰ RioTimes, 13/09/2024, [url](#)

¹¹ Vistazo, 18/09/2023, [url](#)

¹² CEPR, 16/09/2024, [url](#)

¹³ El País, 13/08/2024, [url](#)

¹⁴ VoA, 18/11/2024, [url](#)

¹⁵ ICG, 04/11/2022, [url](#)

¹⁶ Meer dan drie personen gedood tijdens hetzelfde incident

¹⁷ ICG, 04/11/2022, [url](#)

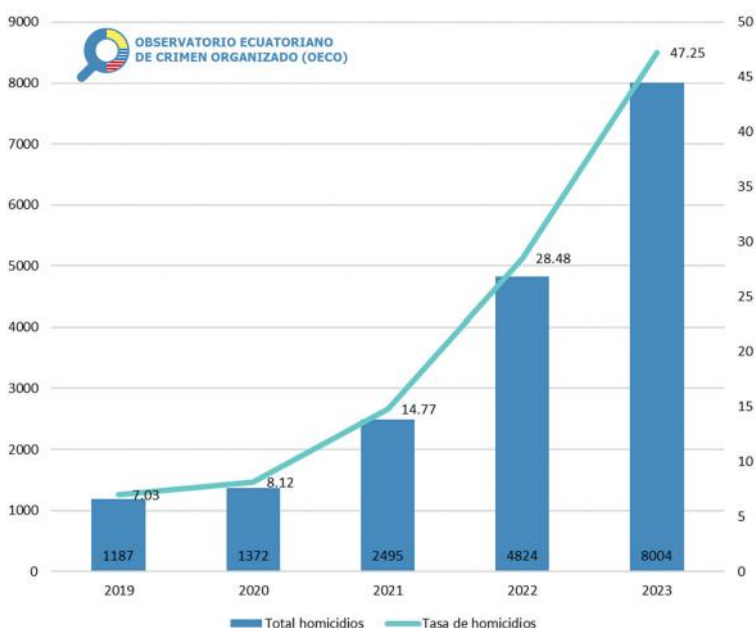
¹⁸ ICG, 19/01/2024, [url](#)

¹⁹ NYT, 12/07/2024, [url](#)

²⁰ ICG, 19/01/2024, [url](#)

groeperingen.²¹ Ook Amnesty International (AI) schrijft in een rapport van oktober 2024 dat de sterke stijging van het geweld te wijten is aan een piek in confrontaties tussen georganiseerde misdaadgroeperingen die elkaar bestrijden voor meer territoriale controle.²² Het aantal moorden bereikte het nationale cijfer van 47,25 moorden per 100.000 inwoners²³ in 2023, acht keer hoger dan in 2016, een van de hoogste percentages in Latijns-Amerika en het hoogste in de geschiedenis van het land.²⁴

Gráfico 1
Número total de homicidios y tasa anual por cada cien mil habitantes
2019-2023

Fuente: Ministerio del Interior, Policía Nacional

Elaboración: Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado

2.2. Enkele oorzaken van de verslechterde veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie in Ecuador verslechterde gevoelig sinds 2019 en kende onder president Lasso de snelste achteruitgang in de geschiedenis van het land.²⁵ Hieronder worden een aantal indicatoren opgelijst die de toename van het geweld mee verklaren.

2.2.1. Toename bloedbaden in de gevangenissen

De geweldscijfers onder Correa daalden weliswaar sterk tijdens zijn ambtstermijn maar de gevangenispopulatie steeg in dezelfde periode ook spectaculair van 11.000 gevangenen in 2009 naar

²¹ ICG, 04/11/2022, [url](#)

²² AI, 11/2024, p.3, [url](#)

²³ OECO, 04/2024, p.10, [url](#)

²⁴ CRS, 28/05/2024, [url](#)

²⁵ ICG, 04/11/2022, [url](#)

40.000 in 2021.²⁶ Deze overbevolking was mede de oorzaak van de stijging van het aantal bloedbaden in de gevangenissen vanaf 2019. In 2020 werd Luis Zambrano González, alias Rasquiña, en leider van de bende Los Choneros vermoord.²⁷ De moord op Rasquiña leidde tot de versplintering van Los Choneros en zorgde voor een golf van bloedbaden in de gevangenissen als gevolg van afrekeningen tussen de nieuwe rivaliserende bendes.²⁸ In 2022 trok Human Rights Watch (HRW) aan de alarmbel en rapporteerde de organisatie over het toegenomen aantal bloedbaden in de gevangenissen als gevolg van de overbevolking en zwakke controle van de autoriteiten. Tussen 2021 en juli 2022 vonden zeven bloedbaden plaats in gevangenissen in de steden Guayaquil, Latacunga, Santo Domingo en Cuenca, waarbij meer dan 350 gevangenen omkwamen en tientallen anderen gewond raakten.²⁹ Het dodelijkste incident vond plaats in september 2021 waarbij 119 gevangenen werden gedood in de gevangenis in El Litoral in Guayaquil.³⁰ HRW toonde aan in haar onderzoek hoe de detentiefaciliteiten vaak beheerd werden door criminele organisaties die geld afpersten van gedetineerden en hun families. Veel gedetineerden, waaronder degenen in voorlopige hechtenis of veroordeeld voor kleine misdaden, werden gedwongen om samen te werken met georganiseerde misdaadgroepen om hun eigen fysieke integriteit te beschermen of om toegang te krijgen tot basisbehoeften, zoals matrassen, beddengoed en medische benodigdheden. In september 2021 riep toenmalig president Guillermo Lasso verschillende noodtoestanden uit in de gevangenissen, waardoor zijn regering soldaten kon inzetten om detentiefaciliteiten te controleren. Met de bevindingen uit haar rapport riep HRW de president op meer te ondernemen om de controle over de gevangenissen opnieuw te verbeteren en de overbevolking tegen te gaan.³¹

Op 22 juli 2023 braken opnieuw gevechten uit tussen rivaliserende bendes in de gevangenis El Litoral in Guayaquil met dodelijke slachtoffers tot gevolg. El Litoral telde op dat ogenblik meer dan 5.000 gevangenen, van wie velen behoorden tot de gewelddadigste bendes van Ecuador, zoals Los Choneros, Los Lobos, Los Tiguerones en de Latin Kings (zie hoofdstuk 3). Eerder in april 2023 kwamen twaalf gevangenen om het leven bij een confrontatie tussen bendes. Het nieuws over het dodelijke gevecht in El Litoral op 22 juli 2023 verspreidde zich snel naar andere gevangenissen in het land. In dertien gevangenissen gingen gevangenen vervolgens in hongerstaking en in minstens zes strafinrichtingen namen gevangenen bewakers in gijzeling. President Guillermo Lasso riep vervolgens de noodtoestand uit in de gevangenissen van Ecuador voor zestig dagen waardoor het mogelijk werd om soldaten en politieagenten naar de gevangenissen te sturen. Politie en soldaten die El Litoral na enkele dagen bestormden verklaarden dat in totaal 31 gevangenen waren omgekomen. Ook 120 gegijzelde bewakers werden bevrijd.³²

2.2.2. Toename vuurwapens

Een van de oorzaken van het toenemende geweld wordt gezocht in de versoepeling van de wapenwetgeving onder president Lasso (2021-2023). Het Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OECO)³³, een denktank in Ecuador die onderzoek doet naar de georganiseerde misdaad,

²⁶ ICG, 04/11/2022, [url](#)

²⁷ Primicias, 24/09/2024, [url](#)

²⁸ GI-TOC (Botero F.), 02/2024, [url](#)

²⁹ HRW, 28/07/2022, [url](#)

³⁰ BBC, 26/07/2023, [url](#)

³¹ HRW, 28/07/2022, [url](#)

³² BBC, 26/07/2023, [url](#)

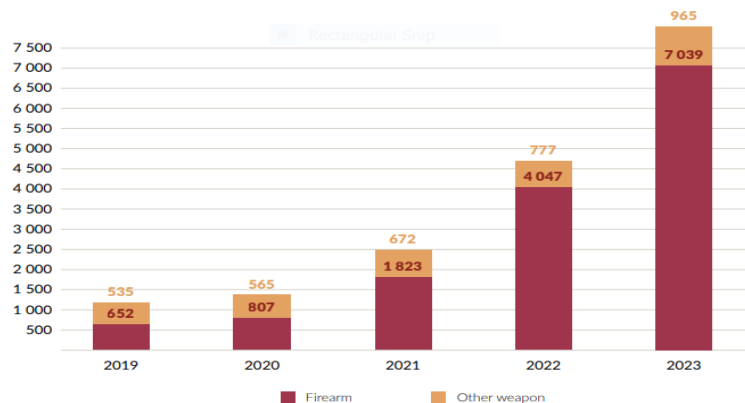
³³ Het Ecuadoraanse Observatorium voor de Georganiseerde Misdaad (Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado, (OECO), behorend tot de Pan American Development Foundation (PADF), analyseert de misdadertrends in Ecuador aan de hand van gegevens verkregen door het ministerie van Binnenlandse Zaken en de nationale politie van Ecuador.

brengt in juni 2024 een rapport uit waarin het in detail aantoont hoe de gewelddadige misdaadgolf zijn wortels heeft in zowel de legale als illegale wapenhandel.³⁴ Ook de Global Organized Crime Index van 2023 benoemt wapenhandel als een van de snelst groeiende criminele markten in Ecuador. Vuurwapens geven criminele organisaties die betrokken zijn bij drugshandel en illegale mijnbouw macht en ze zijn een middel om territoriale controle te verkrijgen. In 2023 waren bij negen van de tien gewelddadige sterfgevallen vuurwapens betrokken.³⁵

Het OECO-rapport begint met de vaststelling dat wapenhandel een van de snelst groeiende criminele economieën van Ecuador is geworden en een cruciale rol heeft gespeeld in de achtvoudige toename van het aantal moorden in de periode 2016-2023. Het stelt dat vuurwapens werden gebruikt in 55 % van de moorden in 2019 (in 652 van de 1.188 moorden), tegenover 88 % in 2023 (in 7.039 van de 8.008 moorden). Deze toename is volgens het OECO voornamelijk te wijten aan de versoepeling van de binnenlandse wetten die de invoer, productie, verkoop en het dragen van vuurwapens mogelijk maken.³⁶

FIGURE 1 Violent deaths in Ecuador, 2014–2023.

SOURCE: National Police, Office of the President of the Republic of Ecuador

Grafiek 2: stijgende moorden (*homicidios*) sinds 2019 naar type wapen³⁷

De wapenwetten werden aanzienlijk versoepeld onder Lasso, die in april 2023 een decreet uitvaardigde dat burgers toestond vuurwapens te dragen en te gebruiken voor zelfverdediging. Lasso rechtvaardigde zijn beslissing als een manier om burgers in staat te stellen zichzelf te verdedigen te midden van de sterke toename van het geweld.³⁸ Het decreet van Lasso verzwakte ook de wapencontroles die eerder waren verscherpt door president Rafael Correa. Correa vaardigde in 2011 een decreet uit dat burgers het recht ontnam om wapens te dragen, de regels voor de invoer van wapens aanscherpte en de belastingen op de verkoop van wapens verhoogde. Deze maatregelen werden onder Lasso teruggedraaid. In 2022 had president Lasso ook al een decreet uitgevaardigd dat de invoer van wapens uit het buitenland voor particuliere beveiligingsbedrijven en de veiligheidstroepen versoepelde. Volgens het OECO resulteerden deze versoepelingen in een onmiddellijke stijging van de invoer van vuurwapens.³⁹

³⁴ OECO, 28/06/2024, pp.3-4, [url](#)

³⁵ Global Organized Crime Index, s.d., [url](#)

³⁶ OECO, 28/06/2024, pp.3-4, [url](#)

³⁷ OECO, 28/06/2024, p.4 [url](#)

³⁸ Americas Quarterly (Burns N.), 09/11/2023, [url](#)

³⁹ OECO, 28/06/2024, pp.7-13, [url](#)

Ook de grensoverschrijdende wapensmokkel vanuit Colombia via de noordelijke provincies Esmeraldas en Sucumbíos in Ecuador nam sindsdien sterk toe. Esmeraldas heeft in 2023-2024 een van de grootste geweldsuitbarstingen van de afgelopen jaren gekend, omdat bendes strijden om de drugssmokkelroutes vanuit het zuidwesten van Colombia, van waaruit dissidente eenheden van de Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) cocaïne zuidwaarts sturen naar de Ecuadoraanse havenstad Guayaquil. In de Amazoneprovincie Sucumbíos, de andere hoofdader voor Colombiaanse wapensmokkel, vindt de smokkel vooral plaats langs rivieren. Wapensmokkel vanuit Peru vindt vooral plaats naar de zuidwestelijke provincies El Oro en Loja, wat het OECO toeschrijft aan de lakse handhaving van de regelgeving voor particuliere beveiligingsbedrijven door de Peruaanse autoriteiten.⁴⁰

2.2.3. Toename van politiek geweld

Op 9 augustus 2023 schoot een gewapende man de Ecuadoraanse presidentskandidaat Fernando Villavicencio dood tijdens een campagnebijeenkomst in de hoofdstad Quito. Villavicencio stond bekend als de kandidaat die de corruptie hard wilde aanpakken en hij stond tevens negatief tegenover de partij van Correa.⁴¹ De moord markeerde een kritiek moment voor Ecuador en vond plaats iets meer dan een week voordat de kiezers een nieuwe president en parlement moesten kiezen in de vervroegde verkiezingen van 20 augustus 2023. Volgens het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)⁴², heeft het geweld hiermee een kritiek niveau bereikt en is het overgeslagen naar de politieke sfeer.⁴³

De politie slaagde erin de schutter van Villavicencio ter plekke dood te schieten. Het bleek een achttienjarige Colombiaan. Autoriteiten vonden later berichten op zijn telefoon die leidden tot de arrestatie van dertien anderen die gelinkt werden aan de moord. Twee maanden later werden zes Colombianen en een Ecuadoraan die gevangen zaten in verband met de moord op Villavicencio vermoord in de gevangenis El Litoral. Op 12 juli 2024 legde een rechtbank in Pichincha een vermeende leider van de bende Los Lobos, Carlos Edwin Angulo, een gevangenisstraf van 34 jaar op voor het bevelen van de moord vanuit zijn cel. Villavicencio's familie twijfelt na het gevoerde onderzoek of Los Lobos werkelijk achter de moord zat en blijft vermoeden dat er ook medeplichtigheid was van de autoriteiten.⁴⁴

De moord op Villavicencio vond slechts enkele weken na de moord op Agustín Intriago, op 23 juli 2023, plaats. Intriago was de burgemeester van de havenstad Manta (provincie Manabí) en hij werd samen met een omstander doodgeschoten door een onbekende schutter. Enkele weken eerder werd eveneens de burgemeesterskandidaat in Salinas, een andere kustplaats, doodgeschoten.⁴⁵

Een rapport van ACLED van augustus 2023 illustreert een sterke toename in bedreigingen van politici onder de regeerperiode van president Lasso.⁴⁶ In 2022 registreerde ACLED minstens 36 gewelddadige incidenten gericht op verkozen functionarissen, overheidsmedewerkers, kandidaten en hun familieleden, tegenover zeven soortgelijke incidenten tussen 2018 en 2021. De toename van geweld is met name acuut in de tweede helft van 2022, in de maanden voorafgaand aan de lokale verkiezingen

⁴⁰ OECO, 28/06/2024, pp.7-13, [url](#)

⁴¹ NYT, 24/08/2023, [url](#)

⁴² An independent, impartial, international non-profit organization collecting data on violent conflict and protest in all countries and territories in the world. ACLED, s.d., [url](#)

⁴³ ACLED, 14/08/2023, [url](#)

⁴⁴ InSight Crime, 16/07/2024, [url](#); El País, 09/08/2024, [url](#)

⁴⁵ BBC, 24/07/2024, [url](#)

⁴⁶ ACLED, 14/08/2023, [url](#)

op 5 februari 2023. Geweld tegen kandidaten en lokale functionarissen ging door in 2023, met minstens achttien incidenten tussen januari en 4 augustus 2023, aldus ACLED.⁴⁷

Ook InSight Crime meldt in haar analyse over de misdaad in Ecuador dat sinds 2023 bendes zich agressief richten op rechters, aanklagers, politieke kandidaten en zittende ambtenaren.⁴⁸

Hoewel de daders in bijna alle geregistreerde aanvallen onbekend blijven, is geweld tegen politici op grote schaal in verband gebracht met georganiseerde misdaad. Sinds 2022 concentreren deze aanvallen zich in de kustprovincies Esmeraldas, Guayas en Manabí, waar de overheid de hoogste moordcijfers heeft geregistreerd vanwege hun strategische ligging aan drugshandelsroutes.⁴⁹

2.2.4. Corruptie binnen de politie en veiligheidsdiensten

InSight Crime wijst er in oktober 2024 op dat een aantal belangrijke instellingen die belast zijn met het op de lange termijn indammen van de criminaliteit, waaronder de politie, de gevangnissen en het rechtssysteem, belast zijn met een hoge mate van corruptie.⁵⁰ Ook Will Freeman, onderzoeker Latijns-Amerikaanse studies bij de Council on Foreign Relations (CFR), spreekt begin 2024 over toegenomen corruptie en infiltratie door criminele organisaties bij de politie en het leger. In de afgelopen jaren werden bijvoorbeeld functionarissen van de marine betrapt op het verkopen van wapens en informatie aan criminele groeperingen en het optreden als lijfwachten voor de nieuwe leider van Los Choneros. In een marineschip werden kilo's cocaïne gevonden en op een militaire basis werden leden van de luchtmacht gestraft voor het beschadigen van radarapparatuur. De Amerikaanse ambassadeur Michael Fitzpatrick ging zelfs zo ver dat hij publiekelijk het bestaan van narco-generaals vernoemde. Narco-corruptie heeft zich volgens Freeman ook verspreid naar de rechterlijke macht. Tussen 2019 en 2022 stonden negen rechters in twee kustprovincies terecht op beschuldiging van het verlenen van gunsten aan veroordeelde drugshandelaren, zoals een kortere gevangenisstraf. In interviews die Freeman afnam, beweerden hoge ambtenaren dat deze praktijken algemeen waren geworden in de lagere rechtbanken en een regionaal openbaar ministerie. Een voormalig politiegeneraal beschreef hoe rechters en advocaten verdachte bendeleiders en drugshandelaren uit de gevangenis hielden door onder andere steekpenningen te aanvaarden. Een lid van de Nationale Rechterlijke Raad, verantwoordelijk voor het bestuur van de rechtbanken en het identificeren en bestraffen van corrupte rechters en aanklagers, verklaarde aan Freeman dat zijn instelling niet over het budget en de wettelijke bevoegdheden beschikte om zijn taken uit te voeren.⁵¹

Volgens Freeman kent het land een graduele staatsovername door de georganiseerde misdaad en is de vraag of dit al de hoogste niveaus van de overheid heeft bereikt. Begin 2023 onthulden journalisten dat de politie een onderzoek was begonnen tegen een van Lasso's belangrijkste informele adviseurs en campagnefinanciers, zijn zwager Danilo Carrera, die naar verluidt banden had met Albanese drugshandelaren. Een onafhankelijke wetgevende commissie vond bewijs dat de politie Lasso in juli 2021 over de relatie had geïnformeerd, maar dat de president niets deed om in te grijpen toen aanklagers de zaak archiveerden en het politieteam dat de zaak onderzocht het jaar daarop werd ontmanteld.⁵²

Nadat drugshandelaar Leandro Norero in 2022 werd vermoord in de gevangenis van Cotopaxi lekten er via WhatsApp-berichten vanop zijn gsm een reeks berichten uit naar de pers. De informatie uit deze berichten groeide in het najaar van 2023 uit tot de zaak *Metástasis*. Het onderzoek legde bloot hoe

⁴⁷ ACLED, 14/08/2023, [url](#)

⁴⁸ InSight Crime, 27/03/2024, [url](#)

⁴⁹ Primicias, 12/01/2023, [url](#)

⁵⁰ InSight Crime, 14/10/2024, [url](#)

⁵¹ CFR, 14/02/2024, [url](#)

⁵² CFR, 14/02/2024, [url](#)

drugskartels en misdaadgroeperingen de gevangenis- en rechtssystemen van Ecuador, de wetgevende macht, de politie, lokale overheden en zelfs de openbare aanbesteding van medische benodigdheden hebben geïnfiltreerd.⁵³ In de nacht van 14 december 2023 werden 31 mensen gearresteerd die ervan worden beschuldigd steekpenningen te hebben aangenomen van Leandro Norero, in ruil voor het beïnvloeden van gerechtelijke beslissingen in zijn voordeel, samen met andere voordelen.⁵⁴ Tot de arrestanten behoorden een voormalig rechter van het Nationaal Gerechtshof, een voormalig hoofd van het gevangenisstelsel van het land en een voormalig rechter van de Criminal Guarantees Judicial Unit. In maart 2024 vonden bijkomend dertien aanhoudingen van gerechtelijk personeel en anderen plaats. In april 2024 bedraagt het aantal verdachten dat met deze zaak in verband kan worden gebracht 52.⁵⁵

Een reeks andere onderzoeken onthulde eveneens hoe diepgeworteld de georganiseerde misdaad is binnengedrongen in de hoogste overheidsniveaus van Ecuador, inclusief het rechtssysteem. Het meest recente corruptieschandaal kwam aan het licht op 3 april 2024, toen ambtenaren huizen binnenvielen en veertien rechters, advocaten en veiligheidsfunctionarissen in het hele land arresteerden op verdenking van banden met de georganiseerde misdaad. De arrestaties maken deel uit van een speciaal onderzoek met de naam *Caso Plaga* (pestzaak), waarbij volgens het kantoor van de procureur-generaal van Ecuador verdachten steekpenningen accepteerden in ruil voor speciale gunsten voor gevangenen of de vrijlating van veroordeelde gevangenen.⁵⁶

Ecuador kende in 2023 een toename van politiek gemotiveerde moorden. De deelname van politiepersoneel aan sommige aanslagen heeft geleid tot een groeiende perceptie van de politie als een instituut dat geassocieerd wordt met georganiseerde misdaad. Van januari 2018 tot oktober 2022 werden bijna tweeduizend politieagenten gevangengezet voor verschillende misdaden, waaronder drugshandel, wapensmokkel naar gevangenen en een hoog aantal vrouwenmoorden.⁵⁷

Op de Corruption Perception Index van Transparency International staat Ecuador in 2023 op plaats 115 van de 180, met een score van 34 op 100, een daling van twee punten tegenover 2022.⁵⁸

2.2.5. Overige oorzaken

Analisten wijzen nog op een aantal andere oorzaken die de stijgende geweldscijfers mee verklaren.

Vooreerst speelt ook de geografische ligging van het land een belangrijke rol in de stijging van het geweld. Gelegen tussen 's werelds grootste cocaïneproducenten, Colombia en Peru, bood Ecuador een steeds aantrekkelijker handelscentrum voor de drugshandel. De New York Times bericht hoe het drugsgeweld begon te pieken rond 2018, toen lokale criminele groepen om betere posities in de drugshandel streden. Ook de internationale georganiseerde misdaad zag een lucratieve kans om haar activiteiten uit te breiden. Anno 2023 zijn de machtigste kartels van Mexico, Sinaloa en Jalisco Nueva Generación, samen met een groep uit de Balkan die de politie de Albanese maffia noemt, aanwezig in het land. Lokale criminele groeperingen als Los Choneros en Los Tiguerones werken samen met deze internationale groepen en coördineren opslag, transport en andere drugsactiviteiten.⁵⁹

Naast de toename van de drugshandel, is ook het veranderende en versplinterde criminele landschap een van de oorzaken van de geweldstoename. Eind jaren negentig was het vooral Los Choneros die

⁵³ Americas Quarterly, 23/04/2024, [url](#)

⁵⁴ CEPR, 16/01/2024, [url](#)

⁵⁵ Court House news, 5/04/2024, [url](#)

⁵⁶ Court House news, 5/04/2024, [url](#)

⁵⁷ NACLA, 29/03/2023, [url](#)

⁵⁸ Transparency International, 2024, [url](#)

⁵⁹ NYT, 12/07/2024, [url](#)

meer macht verwierf. De groep werd een van de grootste en machtigste bendes van het land. Na een periode van snelle expansie keerde het tij zich echter tegen Los Choneros. Met de moord op hun leider Rasquiña, in december 2020, splitsten kleine groeperingen zich af en begonnen die elkaar te bestrijden. Eerst volgden een aantal bloedbaden in de gevangenissen maar al snel sloeg dit geweld over op de straten. De afname van de macht van Los Choneros zorgde voor een sterke versplintering van het criminele landschap.⁶⁰

Ook de diversificatie van de activiteiten van de criminele groeperingen zorgden voor een stijging van het geweld. Volgens María Paula Romo Rodríguez, voormalig minister van Binnenlandse Zaken van Ecuador (2018-2020), nu onderzoeker aan de Florida International University, was de criminele drugshandel tot een paar jaar geleden de belangrijkste criminele activiteit van de gewapende groeperingen in het land. Maar nadien hebben de criminele groeperingen hun activiteiten uitgebreid en gediversifieerd, en spelen nu ook illegale mijnbouw, mensenhandel, illegale houtkap, handel in exotische dieren en afpersing een steeds belangrijkere rol.⁶¹

Ook het Global Initiative against Transnational Organized Crime (GI-TOC) wijst in haar rapport van februari 2024 op de toegenomen diversificatie van de illegale activiteiten en inkomsten van de criminele groeperingen. Het beschrijft hoe de toegenomen gewapende confrontaties tussen de bendes een nieuwe markt voor wapentrafiëk en -handel aanwakkerden. Lokale bendes legden zich daarnaast ook steeds meer toe op het afpersen van individuen en lokale bedrijven. Het is deze samenhang tussen de cocaïnehandel, de wapentrafiëk en de toenemende afpersingsmarkt die samen verklaren hoe de veiligheidssituatie in Ecuador zo snel kon ontsporen.⁶²

2.3. De veiligheidssituatie onder Noboa

2.3.1. Overzicht belangrijke veiligheidsincidenten en genomen veiligheidsmaatregelen

Nadat op 20 augustus 2023 de eerste ronde van de presidents- en parlementsverkiezingen had plaatsgevonden trokken de inwoners van Ecuador op 15 oktober 2023 opnieuw naar de stembus voor de tweede ronde. Na maanden van campagnevoeren rondom het explosief toenemende geweld in Ecuador en de worstelende economie, won Daniel Noboa, de conservatieve kandidaat en zoon van bananenmagnaat Álvaro Noboa, de tweede ronde met 51,83 % van de geldige stemmen. Luisa González, de linkse *correísta*-kandidaat, behaalde 48,17 %. Noboa werd op 23 november 2023 ingehuldigd voor de Nationale Assemblée (parlement) als de nieuwe president van Ecuador.⁶³

Noboa kondigde aan hard te zullen inzetten op een verbetering van de veiligheidssituatie en deed zijn Plan Fénix uit te doen. Het voorstel omvatte plannen om inlichtingen te centraliseren en een nieuwe nationale inlichtingendienst op te richten, die alleen verantwoording aflegt aan de president. Voor het leger voorzag hij een veel grotere rol in de handhaving van de veiligheid en ook een hervorming van het gevangenisstelsel maakte deel uit van de voorgelegde plannen.⁶⁴

In december 2023 kondigde procureur-generaal Diana Salazar de start van het onderzoek genaamd *Metástasis* aan (zie hoofdstuk 2.2.4). Bij de start van haar onderzoek eind 2023 waarschuwde Salazar dat het onderzoek zou zorgen voor een escalatie van het geweld. Enkele dagen later werd haar voorspelling reeds bewaarheid.⁶⁵ De eerste 24 uur van 2024 waren er 50 geregistreerde gewelddadige

⁶⁰ InSight Crime, 10/08/2023, [url](#)

⁶¹ Dialogo Americas, 03/10/2024, [url](#)

⁶² GI-TOC (Botero F.), 02/2024, [url](#)

⁶³ CEPR, 27/10/2023, [url](#)

⁶⁴ InSight Crime, 17/10/2023, [url](#)

⁶⁵ Americas Quarterly, 23/04/2024, [url](#)

sterfgevallen⁶⁶ en een week later gleed het land af in een ongekeerde golf van geweld.⁶⁷ De meest in het oog springende gebeurtenis was de bestorming van de studio's van het TC-televisiekanaal in de havenstad Guayaquil door dertien schutters, op 9 januari 2024. In scènes die live op televisie werden getoond, was te zien hoe personeel smeekte om hun leven terwijl ze onder schot werden gehouden. Deze op televisie uitgezonden aanval vond plaats op dezelfde dag dat er gecoördineerde rellen plaatsvonden in zeven gevangenissen in het land, waarbij 178 leden van het gevangenispersoneel door gevangenen werden gegijzeld en vier dagen werden vastgehouden.⁶⁸ Het geweld van die dag resulteerde in dertien doden, waaronder twee politieagenten. De daaropvolgende dagen bleef er in Ecuador wijdverbreid geweld bestaan. De nacht van 9 januari 2024 werd door verschillende media beschreven als een nacht van terreur. In het hele land namen bendes minstens zeven politieagenten in gijzeling en lieten ze talloze autobommen en andere explosieven afgaan. In de gevangenis van Riobamba wisten 39 gevangenen te ontsnappen te midden van explosies en geweerschoten. Onder de ontsnapte gevangenen bevond zich Fabricio Colón Pico, een leider van de bende Los Lobos die drie dagen eerder was opgepakt omdat hij naar verluidt de moord op procureur-generaal Diana Salazar had gepland.⁶⁹ Iván Saquicela, voorzitter van het Nationaal Gerechtshof, meldde ook de ontploffing van een explosief voor zijn huis in de hoofdstad Quito.⁷⁰

De rechtstreekse aanleiding voor dit crimineel geweld van 9 januari 2024 was het uitroepen van de noodtoestand voor zestig dagen, de dag voordien. Door de noodtoestand werd een landelijke avondklok ingesteld en werd het leger ingezet om te helpen bij politieacties. De aankondiging van deze noodtoestand was op zijn beurt een reactie van de autoriteiten op de ontsnapping van José Adolfo Macías Villamar, alias Fito, de leider van de bende Los Choneros, die een dag eerder verdween uit de gevangenis La Roca in Guayaquil.⁷¹

Terwijl de gijzelingscrisis in de tv-studio op 9 januari 2024 gaande was, vaardigde president Noboa Uitvoerend Decreet 111 uit, waarin hij verklaarde dat Ecuador zich in een staat van "intern gewapend conflict" bevond. Vervolgens beval hij de strijdkrachten de georganiseerde criminele groepen te "neutraliseren" in overeenstemming met het internationaal humanitair recht. Het decreet classificeerde 22 bendes als terroristische organisaties.⁷² Op de lijst van 22 terroristische organisaties staan de Águilas, ÁguilasKiller, AK47, Caballeros Oscuros, ChoneKiller, Choneros, Covicheros, Cuartel de las Feas, Cubanos, Fatales, Gánster, Kater Piler, Lagartos, Latin Kings, Lobos, Los p.27, Los Tiburones, Mafia 18, Maffia Trébol, Patrones, R7 en Tiguerones.⁷³

Noboa's decreet heeft juridische debatten aangewakkerd over de betekenis en implicaties van de term intern gewapend conflict en het benoemen van de 22 bendes als terrorische organisaties. Mensenrechtenorganisaties, waaronder HRW, maken zich zorgen dat het decreet kan leiden tot misbruik door de strijdkrachten.⁷⁴

Maar de nieuwe retoriek en de verwijzing naar het bestaan van een intern gewapend conflict, onderstreepte vooral een verandering van de aanpak van de georganiseerde misdaad door de overheid. Het bevestigde het leger als de leidende speler in binnenlandse veiligheidszaken, in plaats van de politie. Deze maatregelen zaten overigens al in de pijplijn en werden door Noboa op 2 januari 2024 onthuld. De president onthulde die dag zijn plannen voor het organiseren van een referendum

⁶⁶ Primicias, 03/01/2024, [url](#)

⁶⁷ CEPR, 16/01/2024, [url](#)

⁶⁸ Deutsche Welle, 14/01/2024, [url](#)

⁶⁹ CEPR, 16/01/2024, [url](#)

⁷⁰ EFE, 09/01/2024, [url](#)

⁷¹ BBC, 08/01/2024, [url](#)

⁷² CEPR, 16/01/2024, [url](#)

⁷³ CNN Español, 10/01/2024, [url](#)

⁷⁴ CEPR, 16/01/2024, [url](#)

met twintig vragen over de aanpak van de veiligheidssituatie in het land. Noboa's voorstellen omvatten het permanent machtigen van het leger om georganiseerde misdaadgroepen aan te pakken; het verlengen van gevangenisstraffen; en het mogelijk maken van de uitlevering van Ecuadoranen.⁷⁵ Uiteindelijk annuleerde het Grondwettelijk Hof negen vragen van het referendum wegens in strijd met de Grondwet en trokken de Ecuadoraanse burgers op 21 april 2024 naar de stembus om te stemmen in een referendum met elf vragen. Ecuadoranen stemden "ja" op de negen veiligheidsvragen en "nee" op twee economische vragen. Met 72 % van de stemmen voor en bijna 28 % tegen kreeg de vraag die de strijdkrachten toestaat om operaties uit te voeren naast de politie zonder dat een noodtoestand nodig is, de meeste steun. De afwijzing van de economische vragen door het publiek was een klap voor de neoliberale economische agenda van de regering.⁷⁶

Sinds president Noboa op 9 januari 2024 het bestaan van een intern gewapend conflict in zijn land afriep, stelde hij tussen begin januari en september 2024 vier effectieve noodtoestanden in. Na de noodtoestand van januari 2024 voor negentig dagen, probeerde de president daarop nog drie keer de noodtoestand uit te roepen op basis van het bestaan van een intern gewapend conflict, in april, mei en juli 2024. Deze golden niet meer voor het hele grondgebied maar uitsluitend in de provincies Guayas, El Oro, Santa Elena, Manabí, Sucumbíos, Orellana, Los Ríos en het kanton Camilo Ponce Enríquez in de provincie Azuay.⁷⁷ Maar het Grondwettelijk Hof verklaarde de noodtoestanden van april en mei 2024 telkens ongrondwettelijk omdat volgens het Hof niet voldaan was aan alle voorwaarden om de situatie als een gewapend conflict te bestempelen. In juli 2024, accepteerde het Hof wel het bestaan van een ernstige interne onrust als legale grond voor het uitroepen van de noodtoestand. Ook de noodtoestand van 30 augustus 2024 werd op basis hiervan aangenomen.⁷⁸ De president blijft in zijn toespraken echter de term intern gewapend conflict gebruiken, zo ook in zijn communicatie rond de verlenging van de noodtoestand op 3 oktober 2024.⁷⁹ De noodtoestand staat het leger en de politie toe om activa in beslag te nemen, inspecties uit te voeren en privéterreinen te betreden zonder toestemming. Er zijn ook aanvullende beperkingen op de vrijheid van vereniging en vergadering en de politie en strijdkrachten mogen bijeenkomsten in de openbare ruimte opbreken.⁸⁰

Op 3 oktober 2024 kondigde de regering een vernieuwing van de noodtoestand aan voor zestig dagen. Deze keer is de noodtoestand gericht tegen zes provincies en twee kantons: Guayas, Los Ríos, Manabí, Orellana, Santa Elena, en El Oro alsook in Quito en Camilo Ponce Enríquez (Azuay). Ook de avondklok blijft van kracht. Het gaat hiermee om de vierde effectieve noodtoestand sinds begin van 2024 (en de zesde afgekondigde). In de argumentatie voor de noodtoestand verwees de regering deze keer ook naar de nakende verkiezingsperiode waarbij opnieuw electoraal geweld uitgaande van de gewapende groeperingen wordt gevreesd. Het uitvoerend besluit stelt eveneens dat er sprake is van een "toename van vijandelijkheden, misdaden en langdurige aanwezigheid van georganiseerde gewapende groepen" in Guayas, Los Ríos, Manabí, Orellana, Santa Elena, El Oro, Quito en Ponce Enríquez.⁸¹ Het is de eerste keer dat Quito, waar de overheid beweert dat criminele groepen de staat proberen te destabiliseren in aanloop naar de verkiezingen, in een gedeeltelijke noodtoestand wordt opgenomen.

Doorheen januari 2024 arresteerden de autoriteiten bijna 5.000 personen.⁸² Begin maart 2024 waren dit er 14.765 waarvan 280 op beschuldiging van terrorisme, aldus het Ecuadoraanse leger. Het is

⁷⁵ CEPR, 16/01/2024, [url](#)

⁷⁶ CEPR, 26/04/2024, [url](#)

⁷⁷ IFRC, 03/06/2024, [url](#)

⁷⁸ Primicias, 02/08/2024, [url](#); Gov.uk, 26/09/2024, [url](#)

⁷⁹ Primicias, 08/10/2024, [url](#)

⁸⁰ Gov.uk, 26/09/2024, [url](#)

⁸¹ Primicias, 03/10/2024, [url](#)

⁸² CNN Español, 01/02/2024, [url](#)

echter niet duidelijk hoeveel van de gearresteerden zijn aangeklaagd of vrijgelaten.⁸³ Op het einde van de eerste noodtoestand uitgevaardigd door Noboa, begin april 2024, stond de teller op 18.000 gearresteerden en de dood van twintig vermeende bendeleden.⁸⁴ De dag na het referendum van 21 april 2024 arresteerde de politie ook de eerder ontsnapte leider van Los Lobos, Fabricio Colón Pico.⁸⁵ Eind oktober 2024 meldde de nationale politie dat bij veiligheidsoperaties tussen januari en oktober 2024 honderd vermeende criminelen werden gedood. Volgens de politie betrof het legitiem gebruik van geweld door de ordediensten.⁸⁶

Tegelijkertijd probeerde de regering ook de orde te herstellen in het overbevolkte en gewelddadige gevangenisstelsel van Ecuador, dat dient als operationeel hoofdkwartier voor de bendes. Noboa kondigde op 11 januari 2024 aan dat hij de bouw had bevolen van twee nieuwe zwaarbewaakte gevangenissen. De faciliteiten zouden plaats bieden aan 736 gevangenen, verdeeld over de categorieën "hoge beveiliging", "maximale beveiliging" en "supermaximale beveiliging", aldus de president.⁸⁷

Op 11 januari 2024 vaardigde het ministerie van Binnenlandse Zaken een besluit uit dat buitenlanders die via de landsgrenzen met Colombia en Peru het land willen binnenkomen een uittreksel uit het strafregister moeten voorleggen. Deze maatregelen maken het moeilijker om over land te migreren, met name voor de Venezolaanse en Colombiaanse bevolking, maar ook voor andere nationaliteiten. De nationale overheid heeft de levensduur van deze maatregel gekoppeld aan de noodtoestand.⁸⁸

2.3.2. Impact van de genomen maatregelen

2.3.2.1. Voorzichtige daling van het aantal moorden

Uit gegevens vrijgegeven door het OECO blijkt dat er de eerste helft van 2024 een daling van het aantal moorden kon worden opgetekend. Tussen 1 januari en 30 juni 2024 registreerde Ecuador in totaal 3.036 moorden, wat neerkomt op een daling van 585 moorden vergeleken met dezelfde periode in 2023. Dit resultaat, een daling van 16,16 % vergeleken met 2023, markeert de eerste daling in de stijgende trend die sinds 2019 wordt waargenomen. Dit cijfer is echter nog steeds aanzienlijk hoger dan dat van 2022, toen in dezelfde periode 2.128 moorden werden geregistreerd.⁸⁹ Van januari tot september 2024 vonden in Ecuador 4.805 moorden plaats, waarmee 2024 het op één na gewelddadigste jaar in de geschiedenis van het land is, enkel overtroffen door 2023. De minister van Binnenlandse Zaken, Monica Palencia, verzekerde echter dat het aantal geregistreerde moorden in 2024 (4.959 moorden tussen januari en oktober) een daling kent van met 18 % in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar.⁹⁰

Hoewel er initieel na het uitroepen van het gewapend conflict en de daarmee gepaarde maatregelen een daling van het aantal moordcijfers kon worden opgetekend, gaat de curve midden 2024 opnieuw in stijgende lijn. De strategie van de regering van Daniel Noboa leverde begin 2024 de beste resultaten op. Volgens cijfers van het ministerie van Binnenlandse Zaken, weergegeven in de digitale krant *Primicias*, waren er in februari 370 moorden, een van de laagste cijfers van de afgelopen vier jaar. In augustus 2024 was er echter opnieuw een stijging van 63 %. Augustus 2024 was de meest gewelddadige maand van de eerste acht maanden van 2024, met in totaal 603 gewelddadige

⁸³ Americas Quarterly, 21/03/2024, [url](#)

⁸⁴ CEPR, 26/04/2024, [url](#)

⁸⁵ CEPR, 26/04/2024, [url](#)

⁸⁶ *Primicias*, 31/10/2024, [url](#)

⁸⁷ Reuters, 12/01/2024, [url](#)

⁸⁸ IFRC, 03/06/2024, [url](#)

⁸⁹ OECO, 02/09/2024, [url](#)

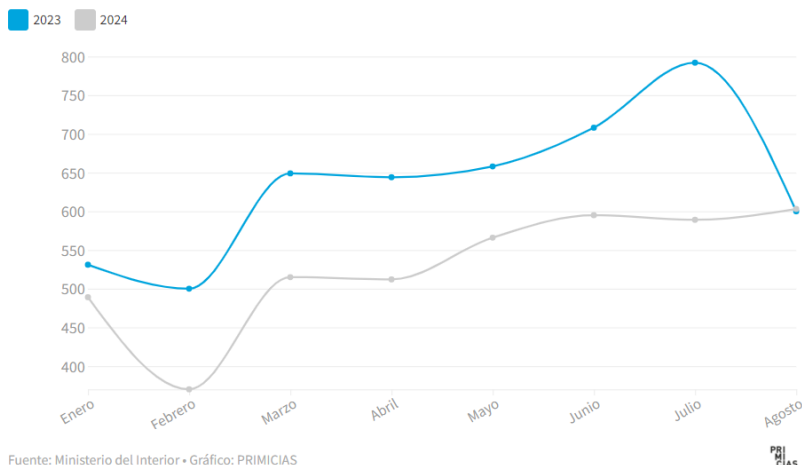
⁹⁰ *Prensa Latina*, 07/10/2024, [url](#)

sterfgevallen. Dit was tevens ook de eerste maand waarin de cijfers voor 2024 die van 2023 overtroffen. De stijging is vooral te wijten aan de stijging van het aantal moorden in zeven provincies: Orellana, Tungurahua, Azuay, Sucumbíos, Bolívar, Cañar en Napo.⁹¹

Comparativo de muertes violentas 2023-2024

Datos de enero a agosto de cada año

[Dar click sobre el gráfico para visualizar los datos.](#)

Grafiek 3 : gewelddadige sterfgevallen 2023-2024⁹²

Na tien maanden van relatieve rust in de gevangenissen vond half november 2024 een nieuw bloedbad plaats in de gevangenis El Litoral, Guayaquil. Hierbij kwamen zeventien gevangenen om het leven en raakten vijftien anderen gewond. Het bloedbad werd veroorzaakt door de relatief onbekende gevangenisbende Los Duendes die de controle over een gevangenisvleugel wilde verkrijgen.⁹³

2.3.2.2. Toename van het aantal ontvoeringen en afpersingen

Een onderzoek van het OEEO in 2023 naar afpersing in Ecuador vermeldt dat er volgens cijfers van het Openbaar Ministerie in 2023 21.811 afpersingen werden geregistreerd. Tussen 2021 en 2022 registreerde de dienst een toename van afpersing met 193,8 %. En tussen 2022 en 2023 steeg het aantal geregistreerde gevallen van afpersing met 364 %. De provincies Guayas, Pichincha, El Oro, Esmeraldas en Los Ríos kenden de meeste geregistreerde afpersingszaken. Zo'n 37 % van de afpersingen werd gearpporteerd in de provincie Guayas. Guayaquil is de stad met het hoogste aantal gevallen op nationaal niveau, met 5.421 gemelde gevallen in 2023, gevolgd door de stad Quito met 2.967 aangegeven afpersingen.⁹⁴

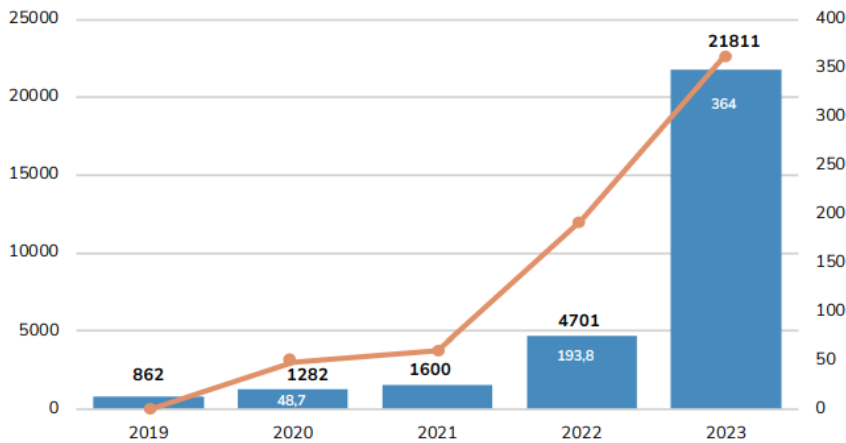
⁹¹ Primicias, 29/09/2024, [url](#)

⁹² Primicias, 29/09/2024, [url](#)

⁹³ Primicias, 14/11/2024, [url](#)

⁹⁴ OEEO, 04/2024, p.18, [url](#)

Gráfico 1. Comparativo de casos reportados entre enero de 2019 y diciembre de 2023

Fuente: Fiscalía General del Estado (2023)

Grafiek 4: Vergelijking van het aantal gerapporteerde gevallen van afpersing tussen 2019-2023⁹⁵

In de periode januari tot begin maart 2024 vond, ondanks de toegenomen aanwezigheid van veiligheidstroepen, in Guayaquil een verviervoudiging plaats van ontvoeringen en afpersingen ten opzichte van 2023. Officiële statistieken geven aan dat in Guayaquil tussen januari en maart 2023 120 ontvoeringen en afpersingen werden gemeld. Maar in dezelfde periode van 2024 steeg dit naar 618, ondanks de noodtoestand en geldende avondklok.⁹⁶

Volgens cijfers van de politie werden in de eerste twee maanden van 2024 voor het hele land in totaal 2.032 afpersingsmisdrijven gemeld, waarvan 335 ontvoeringen en 1.697 afpersingen. Als de gegevens van deze maanden worden vergeleken met dezelfde periode in 2023, bedraagt de stijging van het aantal afpersingszaken 868. De gebieden waar dit soort criminaliteit het meest is toegenomen, bevinden zich in Guayaquil, Durán en Samborondón. In maart 2024 kondigde de politie de oprichting van een speciale onderzoekseenheid ter bestrijding van afpersing aan, de Fuerza Investigativa Contra la Extorsión (FICE). Deze dienst is volgens de regering noodzakelijk aangezien uit cijfers van de politie blijkt dat het aantal afpersingen tussen 2020 en 2024 met 400 % steeg. En de stijgende lijn zich ook in 2024 doorzet.⁹⁷ In heel Ecuador werden tussen januari en begin september 2024 2.108 ontvoeringen en meer dan 10.000 afpersingen gemeld.⁹⁸

De politie meldt dat de leden van deze onderzoekseenheid een specifieke training zullen krijgen op het gebied van afpersing en ontvoering om dit soort criminaliteit effectief te kunnen bestrijden.⁹⁹ In september 2024 laat de FICE weten, sinds haar oprichting, 1.336 personen te hebben gearresteerd, waarvan 469 vermeende leden van georganiseerde misdaadbendes.¹⁰⁰

⁹⁵ OECO, 04/2024, p.18, [url](#)

⁹⁶ Primicias, 11/03/2024, [url](#)

⁹⁷ Ecuador Chequea, 21/03/2024, [url](#)

⁹⁸ El Universo, 07/09/2024, [url](#)

⁹⁹ Ecuador Chequea, 21/03/2024, [url](#)

¹⁰⁰ Primicias, 20/09/2024, [url](#)

2.3.2.3. Verderzetting politiek gerelateerd crimineel geweld

Ook het politiek gerelateerd crimineel geweld zet zich in 2024 verder. Net nadat Noboa op 9 januari 2024 de oorlog verklaarde aan 22 bendes van het land, schoten vermoedelijke bendeleden een aanklager van de georganiseerde misdaad, César Suárez, neer. Suarez werkte aan verschillende spraakmakende zaken in Guayaquil en hij was eveneens belast met het onderzoek naar de aanval op het televisiestation van 9 januari 2024.¹⁰¹ In februari 2024 doodden gewapende mannen een raadslid in Naranjal, een district in de provincie Guayas.¹⁰² In maart 2024 werden lokale overheidsfunctionarissen het doelwit van ten minste vijf gewelddadige incidenten in Manabí en Guayas. In Manabí schoten schutters op 24 maart 2024 de burgemeester van San Vicente, Brigitte García, en haar communicatiedirecteur dood, evenals de echtgenoot van de penningmeester van de lokale overheid. In Guayas schoten ongeïdentificeerde gewapende aanvallers op het huis van de burgemeester van de gemeente Balzar en stierf een plaatsvervangend raadslid van de lokale overheid Samborombón aan een hartaanval terwijl hij werd ontvoerd. In een toespraak op 25 maart 2024 legde Noboa een verband tussen de sterfgevallen en de georganiseerde misdaad.¹⁰³ Experts vertelden InSight Crime dat veel ambtenaren die anders steekpenningen zouden weigeren, toegeven als ze worden geconfronteerd met de druk van geweld. Het dilemma staat bekend als *plata o plomo*, wat letterlijk "zilver of lood" betekent, en figuurlijk verwijst naar de keuze tussen steekpenningen of kogels. Ook justitie en politie worden voortdurend geconfronteerd met reële bedreigingen tegen hun leven. In augustus 2023 riepen de Verenigde Naties (VN) Ecuador op om meer te doen om rechters en aanklagers te beschermen, waarbij ze opmerkten dat de bedreigingen vooral uitgesproken lijken te zijn tegen degenen die zich bezighouden met de bestrijding van de georganiseerde misdaad. Het onvermogen van de overheid om haar ambtenaren te beschermen, ondermijnt haar anti-corruptiecampagne en daarmee de bredere strijd tegen bendes, aldus InSight Crime.¹⁰⁴

In een reeks moorden op overheidsfunctionarissen in juli 2024 doodden schutters op 2 juli een voormalige burgemeesterskandidaat van Portoviejo in de provincie Manabí; op 8 juli een districtsbestuurder in de provincie El Oro; en op 10 juli een ambtenaar van het Openbaar Ministerie van de provincie Santa Elena.¹⁰⁵

Gewapende aanvallers doodden op 3 september 2024 de directeur van de gevangenis in de provincie Sucumbíos en verwondden twee andere gevangenisfunctionarissen. De directeur van de gevangenis El Litoral in de stad Guayaquil werd op 12 september 2024 gedood bij een soortgelijke aanval, waarbij nog een andere gevangenisfunctionaris gewond raakte. Families van beide directeurs gaven de staat de schuld omdat de slachtoffers geen politiebegeleiding kregen, ondanks het risicovolle karakter van hun functie.¹⁰⁶

Na de moord op presidentskandidaat Villavicencio in augustus 2023 zijn de autoriteiten extra beducht voor aanvallen op een van de zestien kandidaten die zich hebben geregistreerd voor de presidentsverkiezingen van februari 2025 en hebben elk van de kandidaten extra beveiliging gekregen. Niettemin meldden eind oktober 2024 drie presidentskandidaten aanvallen op hun veiligheid. De kandidaat voor het Democratisch Centrum, Jimmy Jairala, meldde op 20 oktober 2024 dat zijn voertuig, waarin een van zijn kinderen reed, die ochtend werd beschoten en de bestuurder en de lijfwacht gewond raakten. Negen dagen later meldde Jan Topic, presidentskandidaat voor de SUMA (Partido Sociedad Unida Más Acción)-beweging, doodsb bedreigingen te hebben ontvangen via berichten die naar zijn mobiele telefoon waren gestuurd. Op 30 oktober 2024 diende de socialistische

¹⁰¹ Reuters, 18/01/2024, [url](#)

¹⁰² InSight Crime, 27/03/2024, [url](#)

¹⁰³ InSight Crime, 27/03/2024, [url](#)

¹⁰⁴ InSight Crime, 27/03/2024, [url](#)

¹⁰⁵ ICG, 07/2024, [url](#)

¹⁰⁶ ICG, 09/2024, [url](#)

presidentskandidaat Pedro Granja klacht in voor bedreigingen nadat het huis van zijn broer was aangevallen.¹⁰⁷ Op 7 november 2024 kondigde Granja, tijdens een persvoortstelling in Guyaquil, gekleed in kogelvrije vest, de stopzetting van zijn publieke presidentscampagne aan. Granja zegt zich terug te trekken wegens doodsb bedreigingen en wegens bedreigingen ten aanzien van zijn familie. Na zijn broer kregen immers begin november 2024 ook zijn ouders, zus en nicht bezoek van gewapende mannen.¹⁰⁸

2.3.2.4. Criminele opstand

De aanvallen op openbare aanklagers, de moord op gevangenisfunctionarissen, de toename van het aantal moorden op de politie en de confrontatie van criminelen met het leger tonen volgens Renato Rivera, directeur van het OECO, aan dat Ecuador zich in oktober 2024 in een vroege fase van een "criminele opstand" bevindt. Dit fenomeen impliceert dat de criminele organisaties niet langer alleen betrokken zijn bij onderlinge geschillen maar dat zij zich in staat voelen de staat rechtstreeks te confronteren en gericht zijn op het destabiliseren ervan om territoriale controle te verkrijgen.¹⁰⁹

Een criminele opstand omvat verschillende vormen van confrontatie tussen criminele groepen en staatsinstellingen. Het uiteindelijke doel is om autonomie en economische controle over territoria te verkrijgen om illegale activiteiten te bevorderen. Dit is een progressieve escalatie die zich doorgaans in vier niveaus ontvouwt, volgens onderzoek van John Sullivan, Senior Research Fellow bij het Center for Advanced Studies on Terrorism in de VS. De in het onderzoek van Sullivan aangehaalde vier niveaus van criminele opstand zijn vooreerst de lokale controle door criminele groepen van enclaves in gemarginaliseerde buurten of gebieden binnen steden. In een volgende fase is sprake van territoriale geschillen tussen de bendes. In een derde fase bestrijden de criminele organisaties de staat actief om ervoor te zorgen dat hun illegale activiteiten ongestraft kunnen doorgaan. Tot slot kan dit in een laatste fase leiden tot criminele overheersing van de staat. Criminele groepen verzwakken de veiligheidstroepen ernstig door geweld en corruptie, waardoor er feitelijk een narcostaat ontstaat.¹¹⁰ Volgens analyse van de Cuenca Dispatch en Primicias, bevindt Ecuador zich momenteel in de derde fase, waar criminele groeperingen het opnemen tegen de staatsautoriteiten.¹¹¹

De overname van het TC-televisiekanaal in januari 2024 markeerde een startpunt naar deze fase van criminele opstand, aldus Rivera. Recente terreurdaden zijn erop gericht de staat verder te destabiliseren. Tussen januari en september 2024 werden 26 politieagenten en één soldaat vermoord, wat aangeeft dat de grens van simpele intimidatie, volgens Rivera, is overschreden. Er vonden in deze periode verschillende gewapende confrontaties met veiligheidstroepen plaats en ook gevangenispersoneel was expliciet een doelwit, met zes aanvallen en drie doden alleen al in september 2024. Deze ontwikkelingen vergroten het risico voor ambtenaren en beïnvloeden de openbare veiligheid en de uitoefening van rechten. Rivera noemt twee criminele organisaties die in deze context bijzonder zorgwekkend zijn: Los Lobos en Los Tiguerones. Deze groepen proberen agressief hun controle over illegale markten uit te breiden, door militaire tactieken en directe gevechten met staatstroepen te gebruiken.¹¹²

Rivera waarschuwt eveneens in oktober 2024 dat constante noodtoestanden en avondklokken geen oplossing op lange termijn kunnen zijn. Hoewel deze maatregelen het aantal gepleegde moorden in de eerste helft van het jaar aanvankelijk met 18 % kon verminderden, zijn er uitgebreidere acties nodig. Hij bekritiseert de overmatige afhankelijkheid van de strijdkrachten en zegt dat dit duidt op

¹⁰⁷ Primicias, 08/11/2024, [url](#)

¹⁰⁸ The Rio Times, 07/11/2024, [url](#)

¹⁰⁹ Primicias, 04/10/2024, [url](#)

¹¹⁰ Sullivan J.P., 09/2021, [url](#)

¹¹¹ The Cuenca Dispatch, 07/10/2024, [url](#); Primicias, 04/10/2024, [url](#)

¹¹² The Cuenca Dispatch, 07/10/2024, [url](#); Primicias, 04/10/2024, [url](#)

institutionele zwakte. Belangrijke beslissingen zoals het ontslag van ambtenaren die door criminele groepen zijn gecoöpteerd, worden niet adequaat aangepakt. In 2023 werden door de autoriteiten slechts twintig verdachte operaties onderzocht, veel te weinig om witwassen te bestrijden en de economische macht van de georganiseerde misdaad te verzwakken, aldus Rivera.¹¹³

Bovendien suggereert de uitbreiding van de noodtoestand naar meer provincies dat het probleem zich verspreidt in plaats van wordt ingedamd. Rivera wijst er evenwel ook op dat het opnemen van Quito in de noodtoestand meer te maken kan hebben met politieke berekeningen dan met daadwerkelijke veiligheidsbehoeften, vooral in de aanloop naar verkiezingen. Hoewel er een toename is in het aantal moorden in verband met territoriale geschillen in Quito, is het algehele geweld er afgenomen ten opzichte van 2023.¹¹⁴

2.3.2.5. Mensenrechtenschendingen door veiligheidsdiensten

De ingestelde veiligheidsmaatregelen van Noboa verontrusten mensenrechtenorganisaties die wijzen op mogelijke schendingen van mensenrechten door de ordediensten.

In een brief gericht aan de president schrijft HRW in mei 2024 dat het weet heeft van ten minste één buitengerechtelijke executie en meerdere gevallen van willekeurige arrestaties en mishandeling. In heel Ecuador lijken veel mensen die tussen januari en april 2024 gearresteerd zijn nooit voor een officier van justitie of rechter te zijn gebracht. Hoewel de politie en het leger verplicht zijn om officieren van justitie te informeren over arrestaties die ze verrichten, lijken veel van de meer dan 13.000 gearresteerde mensen korte tijd buiten het juridische proces te zijn vastgehouden en te zijn onderworpen aan mishandelingen en andere vernederende behandelingen, aldus HRW.¹¹⁵ Naar aanloop van de 142e sessie van het VN-Mensenrechtencomité, van 14 oktober tot 7 november 2024, diende Amnesty International (AI) een rapport in over vermeende mensenrechtenschendingen in Ecuador ten gevolge van de verhoogde inzet van het leger in veiligheidsoperaties. Het rapport van AI stelt dat:¹¹⁶

"The intervention of the armed forces has led to numerous reports of possible human rights violations, including extrajudicial executions, arbitrary detentions, torture and other ill-treatment."

AI benadrukt dat het Openbaar Ministerie in juni 2024 de organisatie informeerde dat het sinds januari 2024 226 onderzoeken had geopend naar mogelijk machtsmisbruik door de veiligheidstroepen, naast 12 onderzoeken naar mogelijke buitengerechtelijke executies. Het rapport stelt verder:

"The disproportionate use of the criminal justice system to deal with drug-related offences and stem the power of organized criminal groups has created a pernicious cycle of arbitrary detention and mass incarceration. In many instances, people accused of drug-related offences have been excluded from due process safeguards in violation of the right to a fair trial."

Verder suggereert AI dat deze praktijk onevenredig gericht kan zijn tegen personen van Afrikaanse afkomst, inheemse afkomst en personen met een lagere sociaaleconomische status.¹¹⁷

In een ander rapport, eveneens van eind oktober 2024, wijst AI verder op de risico's van de militarisering van de openbare veiligheid. Als onderdeel van het Fenix-plan voerden de politie en het leger meer dan 120.000 gezamenlijke operaties uit en arresteerden ze 34.945 personen tussen januari en juni 2024. De juridische status van degenen die zijn gearresteerd, is niet volledig opgehelderd. In dergelijke context vreest AI dat leden van de politie en de strijdkrachten betrokken zijn bij ernstige

¹¹³ The Cuenca Dispatch, 07/10/2024, [url](#)

¹¹⁴ The Cuenca Dispatch, 07/10/2024, [url](#)

¹¹⁵ HRW, 22/05/2024, [url](#)

¹¹⁶ AI, 11/2024, p.3, [url](#)

¹¹⁷ AI, 11/2024, [url](#)

mensenrechtenschendingen, waaronder buitengerechtelijke executies, gedwongen verdwijningen en martelingen.¹¹⁸

2.3.2.6. De toenemende energiecrisis en de black-outs

In de week van het referendum in april 2024 kondigde het ministerie van Energie en Mijnbouw aan dat het energie zou gaan rantsoeneren en voor onbepaalde tijd terugkerende black-outs zou instellen. Naast de onvoldoende investeringen in energieproductie, is Ecuador hard getroffen door een ernstige droogte en historisch lage waterstanden, terwijl Ecuador 80 % van zijn elektriciteit genereert via waterkrachtcentrales. De regering van Lasso had eerder in oktober 2023 ook al geplande black-outs aangekondigd, wat bijdroeg aan de dalende populariteit van de voormalige president. Noboa kondigde op 23 februari 2024 een einde aan deze stroomonderbrekingen van Lasso aan, maar in maart 2024 waarschuwde de National Electricity Operator dat er meer geplande black-outs nodig waren om de elektriciteitsproductie te kunnen blijven voorzien.¹¹⁹ Sinds begin april 2024 had het land steeds meer last van frequente stroomuitval. Noboa zag hierin een geplande sabotage van zijn referendum dat die maand zou plaatsvinden en hij verzocht de minister van Energie en Mijnbouw om af te treden.¹²⁰ Op 19 april 2024 stelde de regering vervolgens een specifieke noodtoestand in voor ernstige interne onrust en openbare calamiteiten, vanwege de noodsituatie in de elektriciteitssector voor het hele Ecuadoraanse grondgebied, met een duur van zestig dagen. Dit impliceerde de mobilisatie en interventie van de politie en strijdkrachten op het hele nationale grondgebied om de veiligheid van kritieke energie-infrastructuurfaciliteiten te garanderen, en om sabotage, terroristische aanslagen of andere bedreigingen die de werking van waterkrachtcentrales kunnen beïnvloeden, te voorkomen.¹²¹

Op 16 september 2024 kondigde de minister van Binnenlandse Zaken aan dat stroomonderbrekingen noodzakelijk bleven en dat er een avondklok zou gelden tijdens de nachtelijke stroomuitval. De stroomuitval, die telkens in ging vanaf 22 uur, baarde de inwoners zorgen omdat ze samenvalt met de veiligheids crisis in het land. De instelling van de avondklok tijdens de stroomstoringen moest hieraan tegemoet komen.¹²² Sinds half september 2024 kent Ecuador dagelijks stroomuitval, ook voor de industriële sector. De stroomuitval geldt voor tien à veertien uur. Last-minute wijzigingen van stroomuitvalschema's en terugdraaiingen van beloofde stroomuitvalverminderingen veroorzaakten wijdverbreide publieke frustratie. Zo kondigde president Noboa op 17 oktober 2024 aan dat de dagelijkse stroomuitval geleidelijk zou worden teruggebracht van tien uur naar vier uur in de week van 6 november, om op 24 oktober 2024 de koers om te draaien en de duur van de stroomuitval te verlengen tot veertien uur. Op 9 oktober 2024 trad ook de minister van Energie en Mijnen, Antonio Gonçalves, af. Hij was al de derde die deze functie bekleedde onder de regering van Noboa.¹²³

3. Criminele groeperingen

Ecuador kent anno 2023-2024 een gefragmenteerd crimineel landschap. Begin januari 2024 classificeerde president Noboa 22 criminele groepen als terroristische organisaties. Dit is een groter aantal dan experts tot dan toe aanwezig achten in het land. Op de lijst van 22 terroristische organisaties staan Los Águilas, Águilas Killer, AK47, Caballeros Oscuros, Chone Killers, Los Choneros,

¹¹⁸ AI, 28/10/2024, [url](#)

¹¹⁹ CEPR, 26/04/2024, [url](#)

¹²⁰ Primicias, 17/04/2024, [url](#)

¹²¹ IFRC, 03/06/2024, [url](#)

¹²² El País, 19/09/2024, [url](#)

¹²³ CEPR, 29/10/2024, [url](#)

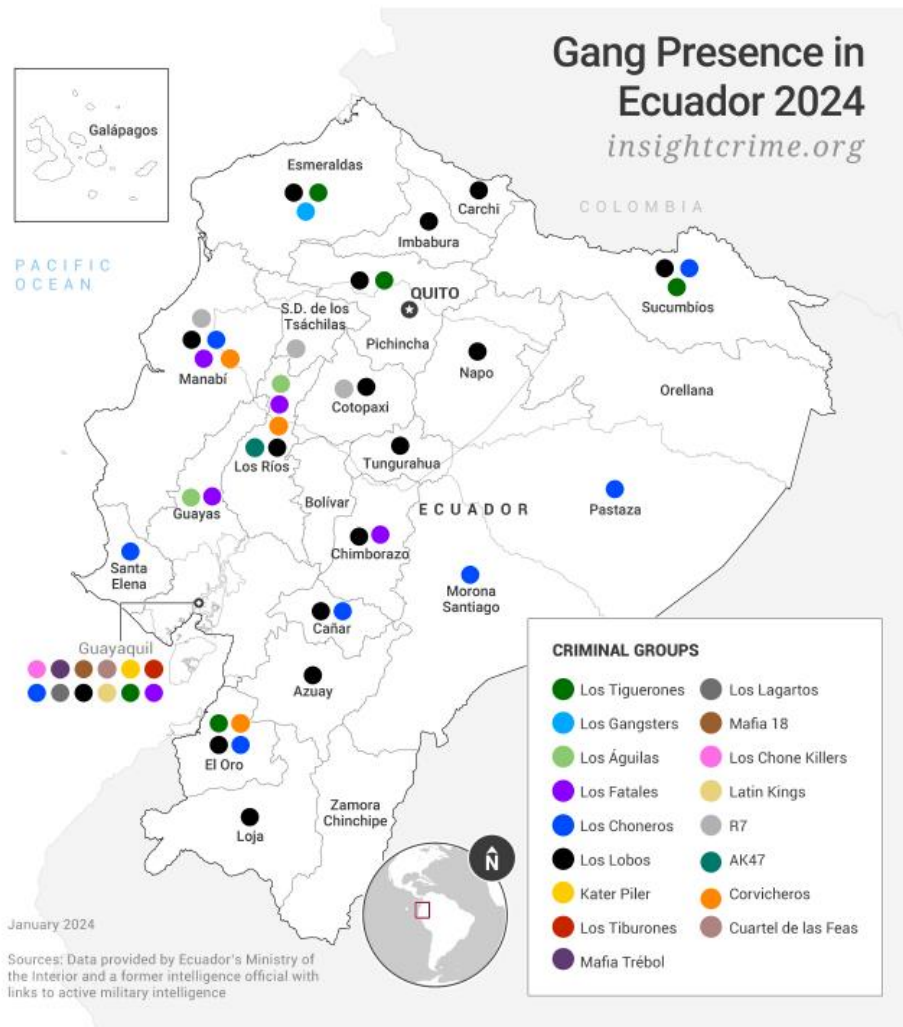
Covicheros, Cuartel de las Feas, Cubanos, Fatales, Gánster, Kater Piler, Lagartos, Latin Kings, Los Lobos, Los p.27, Los Tiburones, Mafia 18 , Maffia Trébol, Patrones, R7 en Los Tiguerones.¹²⁴

Het groeiende aantal groepen weerspiegelt volgens een analyse van InSight Crime hoe sterk het criminele landschap in Ecuador is gefragmenteerd, waarbij nieuwe groepen zich afsplitsen van voorheen samenhangende structuren. Deze groepen vechten steeds vaker met elkaar om de controle over criminele winsten, economieën en belangrijke territoria. De onderliggende concurrentie tussen bendes maakt het lastig om een oorlog tegen hen te voeren, aangezien elke militaire operatie die een bende aanzienlijk verzwakt, een andere bende, zelfs een voorheen kleine en onbeduidende, een strategisch voordeel kan geven. Wat de reactie van de overheid nog ingewikkelder maakt, is dat deze groepen, die aanvankelijk leefden van de winsten uit de drugshandel, hun inkomstenstromen inmiddels hebben gediversifieerd. Volgens een rapport van de Ecuadoraanse overheid dat InSight Crime eind 2023 kon inkijken, is de combinatie van transnationale cocaïnehandel en microhandel in drugs binnen Ecuador nog steeds de belangrijkste bron van inkomsten voor de georganiseerde misdaadbendes. Maar ook andere criminele economieën zoals mensensmokkel en mensenhandel, milieucriminaliteit, en vooral ook afpersing nemen sterk toe.¹²⁵

InSight Crime stelde voor januari 2024 onderstaande kaart op met de geografische locaties van de belangrijkste criminele organisaties.

¹²⁴ CNN Espagnol, 10/01/2024, [url](#)

¹²⁵ InSight Crime, 14/10/2024, [url](#)

Kaart 1: de belangrijkste criminele organisaties in Ecuador¹²⁶

Hieronder worden de zes grootste criminele organisaties kort besproken.

3.1. Los Choneros

Los Choneros onstond in de jaren '90 in Chone, een stad in de provincie Manabí.¹²⁷ Sinds 2011 zijn Los Choneros uitgegroeid tot een van de meest meedogenloze gevangenisbendes van het land, met een permanente aanwezigheid in gevangenissen in heel Ecuador, en ook een aanwezigheid in meerdere steden, waar de bendeleden zich bezighouden met microhandel, huurmoorden, afpersing en smokkel.¹²⁸

Veranderingen in het leiderschap van Los Choneros hebben echter geleid tot interne strijd tussen de groep en zijn afgeleide bendes. Sinds 2021 werd de groep het doelwit van een coalitie van kleinere bendes, waaronder verschillende van zijn voormalige bondgenoten, zoals Los Tiguerones en de Chone

¹²⁶ InSight Crime, 14/10/2024, [url](#)

¹²⁷ DW (Ariet A.), 09/01/2024, [url](#)

¹²⁸ InSight Crime, 26/09/2023, [url](#)

Killers. In de daaropvolgende twee jaar verloren Los Choneros gestaag de macht aan een alliantie onder leiding van Los Lobos, met hierin ook Los Tiguerones en de Chone Killers. De oude garde van Los Choneros werd grotendeels weggevaagd, met name door de moorden op hun oprichters, Jorge Luis Zambrano, alias Rasquiña, in december 2020 en Junior Roldán, alias JR, in mei 2023.¹²⁹ Hun oorspronkelijke oprichter, José Adolfo Macías Villamar, alias Fito, is nog steeds een van de meest prominente gangsters van Ecuador. In 2011 werd Fito veroordeeld tot 34 jaar gevangenisstraf wegens illegale activiteiten zoals diefstal, drugshandel, georganiseerde misdaad, wapenbezit en moord. Hij werd in augustus 2023 overgeplaatst naar een zwaarbewaakte gevangenis in Guayaquil in een poging zijn criminele invloed te minimaliseren. Hij ontsnapte hier op 7 januari 2024 uit de gevangenis.¹³⁰ Tijdens het schrijven van dit rapport was Fito nog steeds voortvluchtig. Begin november 2024 roepen de Ecuadoraanse veiligheidstroepen de voortvluchtige leider uit tot hun belangrijkste doelwit. Eveneens volgens de veiligheidsdiensten neemt zijn broer nu de leiding van de groepering op zich.¹³¹

Volgens Guillaume Long, senior onderzoeker bij het Center for Economic and Policy Research (CEPR), zou Los Choneros begin 2024 tot 12.000 leden tellen, met een aanwezigheid voornamelijk langs de Ecuadoraanse kust, in de provincies Manabí, Guayas, Los Ríos, Esmeraldas, El Oro en Santa Elena.

Los Lobos, Los Tiguerones en de Chone Killers hebben banden met het Mexicaanse Jalisco Nueva Generación-kartel (CJNG), terwijl los Choneros gelinkt wordt aan het Mexicaanse Sinaloa-kartel (CS).¹³²

3.2. Los Lobos

Renato Rivera van het OECO waarschuwt in oktober 2024 dat Los Lobos en Los Tiguerones het grootste risico inhouden voor de veiligheid in Ecuador. Dit omdat beide groeperingen in staat zijn aanvallen te plegen tegen leden van de publieke macht of de staatsinstellingen.¹³³ Los Lobos wordt algemeen gezien als de verantwoordelijke groep achter de moord op presidentskandidaat Villavicencio, in augustus 2023.¹³⁴

Los Lobos ontstond als een afsplitsing van Los Choneros, na de moord op diens leider, alias Rasquiña, eind 2020. De dood van Rasquiña liet een machtsvacuüm achter dat leidde tot de afsplitsing van diverse kleinere groeperingen, zoals Los Lobos, de Chone Killers en Los Tiguerones. Ze verwijzen gezamenlijk naar zichzelf als de Nueva Generación (Nieuwe Generatie) alluderend op hun vermeende banden met het Mexicaanse CJNG.¹³⁵

Tijdens een confrontatie tussen Los Choneros en Los Lobos in de gevangenis El Litoral in Guayaquil stierven 119 gevangenen in september 2021.¹³⁶

Los Lobos kent anno 2024 de grootste territoriale aanwezigheid van alle criminele groeperingen in het land. De organisatie valt met ongeveer 10.000 leden op als een van de organisaties met het grootste vermogen om de staat te destabiliseren, aldus de directeur van het OECO. Hun controle over de illegale mijnbouw, een sector die zeer hoge winsten genereert, geeft hen niet alleen territoriale controle, maar ook de mogelijkheid om instellingen te infiltreren en ambtenaren te corrumperen. Los Lobos is aanwezig in 16 van de 24 provincies, met overheersende controle over de Sierra en provincies van

¹²⁹ InSight Crime, 26/09/2023, [url](#)

¹³⁰ DW (Ariet A.), 09/01/2024, [url](#)

¹³¹ InfoBae, 05/11/2024, [url](#)

¹³² DW (Ariet A.), 09/01/2024, [url](#)

¹³³ Primicias, 14/10/2024, [url](#)

¹³⁴ InSight Crime, 16/07/2024, [url](#); El País, 09/08/2024, [url](#)

¹³⁵ InSight Crime, 08/11/2024, [url](#)

¹³⁶ BBC, 26/07/2023, [url](#)

het Amazonegebied.¹³⁷ De groepering heeft banden gevormd met de Venezolaanse misdaadgroep Tren de Aragua en met gewapende groepen in Colombia en Peru, waardoor ze hun aanwezigheid op regionale schaal kunnen uitbreiden, met tentakels die reiken tot in Peru en Chili, aldus Rivera.¹³⁸

Alexander Quesada, alias Ariel, wordt algemeen beschouwd als de leider van de bende.¹³⁹ Ook Fabricio Colón Pico wordt als een van de leiders genoemd. Colón Pico werd op 5 januari 2024 in Quito gearresteerd. Pico slaagde erin samen met 38 andere gevangenen op 9 januari 2024 te ontsnappen.¹⁴⁰ Pico kon opnieuw worden gearresteerd op 22 april 2024.¹⁴¹ Begin oktober 2024 werd hij veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf wegens het sturen van doodsb bedreigingen naar procureur-generaal Diana Salazar.¹⁴²

3.3. Los Tiguerones

Los Tiguerones wordt door de autoriteiten verantwoordelijk gehouden voor de gijzeling en inval bij het televisiestation TC Televisión op 9 januari 2024.¹⁴³

Volgens Renato Rivera van het OECO ontstond Los Tiguerones aan de grens met Esmeraldas, waar het opstandtactieken verwierf door haar relatie met verschillende groepen FARC-dissidenten die vanuit Colombia aan de zuidgrens opereren. Deze relatie werd duidelijk na de ontvoering van en moord op drie journalisten van de krant El Comercio in Ecuador in 2018 door alias Guacho, een Ecuadoraan die tot zijn dood in 2019 het bevel voerde over een groep FARC-dissidenten. Deze relaties met de FARC-dissidenten heeft Los Tiguerones ook in staat gesteld zichzelf te consolideren als een gewapende groep met militaire capaciteiten. In hun graffiti benoemen de leiders van de groep zichzelf als guerrillastrijders.¹⁴⁴

De groepering fungeerde oorspronkelijk als een lokale afdeling van Los Choneros maar splitste zich af nadat eind 2020 Los Choneros leider alias Rasquiña werd vermoord. De groepering verliet na hun afsplitsing van Los Choneros de provincie Esmeraldas, waar ze ook de lokale gevangenis controleerde, en richtte zich op Guayaquil en Quito. Onder de criminele activiteiten van de groep valt drugshandel op. In dit kader zijn ze verbonden met het Mexicaanse kartel CJNG dat hen van drugs voorziet. Ze staan ook bekend om hun huurmoorden.¹⁴⁵

De gijzelneming in het televisiestation TC Televisión in januari 2024 is een duidelijk voorbeeld van het vermogen van Los Tiguerones om de staat uit te dagen en terreur te zaaien, aldus Renato Rivera.¹⁴⁶

Eind oktober 2024 werd de leider van de groepering, William Alcívar Bautista, alias Willy of Negro Willy, door de Spaanse autoriteiten gearresteerd in de kuststad Tarragona, Spanje. Hij was samen met zijn broer, de tweede in rang bij de bende. Volgens InSight Crime zal de arrestatie van de twee broers de organisatie verzwakken. De gemilitariseerde veiligheidsoperaties van Noboa sinds begin 2024, de toegenomen aanvallen van rivaliserende bende Los Lobos in Esmeraldas, en de toegenomen versplintering van de groepering in Guayaquil zorgden al voor een zwakkere organisatie in 2024. InSight Crime vreest dat de arrestatie van de twee leiders zal leiden tot meer geweld in de straten

¹³⁷ Primicias, 14/10/2024, [url](#)

¹³⁸ Primicias, 14/10/2024, [url](#)

¹³⁹ InSight Crime, 8/11/2024, [url](#)

¹⁴⁰ CNN Espagnol, 11/01/2024, [url](#)

¹⁴¹ BBC, 22/04/2024, [url](#)

¹⁴² CNN Espagnol, 21/11/2024, [url](#)

¹⁴³ Latercera, 09/01/2024, [url](#)

¹⁴⁴ Primicias, 14/10/2024, [url](#)

¹⁴⁵ Latercera, 09/01/2024, [url](#)

¹⁴⁶ Primicias, 14/10/2024, [url](#)

aangezien de overgebleven leiders zullen vechten om het leiderschapsvacuüm op te vullen dat is ontstaan.¹⁴⁷

3.4. Latin Kings

Een onderzoek van InSight Crime slaagde erin de huidige structuur van de Latin Kings te ontwaren. De Latin Kings zijn een straatbende met een lange geschiedenis die zich uitstrekt over een enorm geografisch gebied. De groepering ontstond in de Latino-buurt in Chicago in de jaren '40 en '50. Via de deportatie van gevangenen kwam de groepering ook in de jaren '90 in Ecuador terecht. De Latin Kings noemen hun nieuwe veroverde gebieden naties. Een natie wordt geleid door een directiecomité, bestaande uit vijf leiders, *coronas* (kronen). De hoogste *corona* in rang wordt de *inca* genoemd. De leden van de groepering worden *Kings* genoemd.¹⁴⁸

De Latin Kings onderhandelden tijdens het presidentschap van Correa met de autoriteiten over een zogenaamde overstap voor haar leden naar het burgerleven. De toenmalige *inca*, Manuel Zúñiga, alias King Majestic, ging ermee akkoord dat veel van zijn leden een toestand van semi-pensioen konden bereiken. In de stad Durán werden na deze overeenkomst verschillende semi-gepensioneerde leden uitgenodigd om zich bij de overheid aan te sluiten en zo werden tientallen *Kings* onderdeel van de administratie van voormalig burgemeester Alexandra Arce, werkzaam in de bouw, straatonderhoud en gemeenschapsorganisatie.¹⁴⁹

De nationale leider van de Latin Kings is in 2024 Carlos Manuel Macías Saverio, alias King Diablo.¹⁵⁰

3.5. Chone Killers

De Chone Killers ontstonden uit een samenvoeging van voormalige leden van de bende Ñetas en onafhankelijke, laaggeplaatste criminele leiders in Durán. Net als de Latin Kings waren de Ñetas een in het buitenland geboren bende, met hun wortels in de gevangnissen van Puerto Rico. Ze gingen ook door een proces van migratie naar de Verenigde Staten, gevolgd door gevangenschap en deportatie, wat hen in Ecuador bracht. En net als de Latin Kings verschenen ze voor het eerst in Guayaquil in de jaren 1990.¹⁵¹ De groepering werd oorspronkelijk opgericht in de gevangenis na een ontmoeting van een leider van de Ñetas met alias Rasquiña, de leider van Los Choneros. De Chone Killers fungeerden oorspronkelijk als onderdeel van Los Choneros, waar ze zich toededen op huurmoorden. Na de moord op Rasquiña eind december 2020 scheurden ze zich af van Los Choneros, en vormden ze een nieuwe alliantie met twee voormalige bondgenoten van Los Choneros: Los Lobos en Los Tiguerones. Sinds 2023 lijkt ook deze alliantie uit elkaar te vallen en is er ook meer fragmentatie in de groepering zelf, wat leidt tot meer geweld.¹⁵²

3.6. Los lagartos

De groepering werd officieel opgericht in 2019 maar opereerde reeds tien jaar daarvoor onder de naam van Los Cubanos en Los Gorras. Beide groeperingen verenigden zich in 2019 om samen te strijden tegen Los Choneros. Ze zijn vooral actief in Guasmo, ten zuiden van Guayaquil, en waar ze

¹⁴⁷ InSight Crime, 23/10/2024, [url](#)

¹⁴⁸ InSight Crime, 26/09/2024, [url](#)

¹⁴⁹ InSight Crime, 26/09/2024, [url](#)

¹⁵⁰ InSight Crime, 26/09/2024, [url](#)

¹⁵¹ InSight Crime, 26/09/2024, [url](#)

¹⁵² InSight Crime, 26/09/2024, [url](#)

eerst vooral bekend stonden als huurmoordenaars. Anno 2023 zijn ze ook actief in de drugshandel en houden ze zich bezig met gewelddadige afpersingspraktijken.¹⁵³

De organisatie wordt geleid door Carlos Mantilla Ceballos, alias Choclo.¹⁵⁴

3.7. Particuliere beveiligingsbedrijven

Aangezien de genomen maatregelen van de autoriteiten om de toegenomen criminaliteit te bestrijden gemengde resultaten opleverden, met een lichte daling van het aantal moorden, maar een toename van afpersing, ontvoering en overvallen, is er een opmerkelijke toename vast te stellen van particuliere beveiligingsdiensten om deze leemtes op te vullen.¹⁵⁵ Ze bieden verbeterde bewaking, gewapende escortes en achtergrondonderzoek van werknemers. Op die manier proberen ze bedrijven te beschermen tegen de dreiging van criminele bendes. Een onderzoek van het platform Connectas¹⁵⁶ toont aan dat het aantal privé-beveiligingsbedrijven steeg van 134 in 2022 naar 194 in 2023.¹⁵⁷ Ook de Ecuadoraanse autoriteiten zelf doen steeds meer beroep op private beveiligingsbedrijven. Maar een analyse van InSight Crime toont aan hoe ook de criminelen zelf steeds meer een beroep doen op deze bedrijven. Zodra een criminele groep een beveiligingsbedrijf opricht, legaliseert het de facto zijn aanwezigheid, aldus overheids- en veiligheidsfunctionarissen in een interview aan InSight Crime. Dit beschermt hen niet alleen tegen controle door de wetshandhavers, maar biedt hen ook een kanaal om geld wit te wassen, terwijl de groep tegelijkertijd haar macht en invloed verder kan uitbreiden. Het vermogen van beveiligingsbedrijven om wapens legaal te importeren, nu met veel lagere belastingen (zie supra), trekt ook criminele groepen aan. Met legale vergunningen kunnen ze wapens importeren en dragen zonder angst voor de politie. Een operationeel directeur van een beveiligingsbedrijf in Guayaquil verklaart hierover aan InSight Crime: "If you are stopped by a police roadblock, and they find weapons, they're going to arrest you, but if the gun is owned by a security company that is legally authorized to carry weapons...you're not doing anything illegal".¹⁵⁸

4. Geografische verdeling

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat de geografische verdeling van het crimineel geweld in Ecuador een duidelijke concentratie vertoont van geweldsmisdrijven in de kustgebieden, met name in de provincies Guayas, Esmeraldas, Los Ríos, El Oro, Santa Elena en Manabí en in de noordelijke provincies Orellana en Sucumbíos aan de grens met Colombia en Peru.¹⁵⁹

Ecuador is onderverdeeld in 24 provincies die worden onderverdeeld in kantons (*cantones*) die op hun beurt worden onderverdeeld in verschillende parochies (*parroquias*).¹⁶⁰ (zie ook kaart bijlage 1)

Op provinciaal niveau kent de provincie Guayas in absolute cijfers de meeste moorden voor 2023-2024. De provincie Guayas wordt gevolgd door Los Ríos, Manabí, Santa Elena, El Oro en Esmeraldas. Wanneer de moordcijfers worden afgezet op een bevolkingsaantal van 100.000 inwoners kent de

¹⁵³ Primicias, 14/12/2024, [url](#)

¹⁵⁴ Primicias, 14/12/2024, [url](#)

¹⁵⁵ InSight Crime, 10/09/2024, [url](#)

¹⁵⁶ CONNECTAS is een journalistiek project zonder winstoogmerk dat de productie, het delen, trainen en verspreiden van informatie bevordert met een transnationaal perspectief op belangrijke ontwikkelingsvraagstukken in Amerika

¹⁵⁷ Connectas, s.d., [url](#)

¹⁵⁸ InSight Crime, 10/09/2024, [url](#)

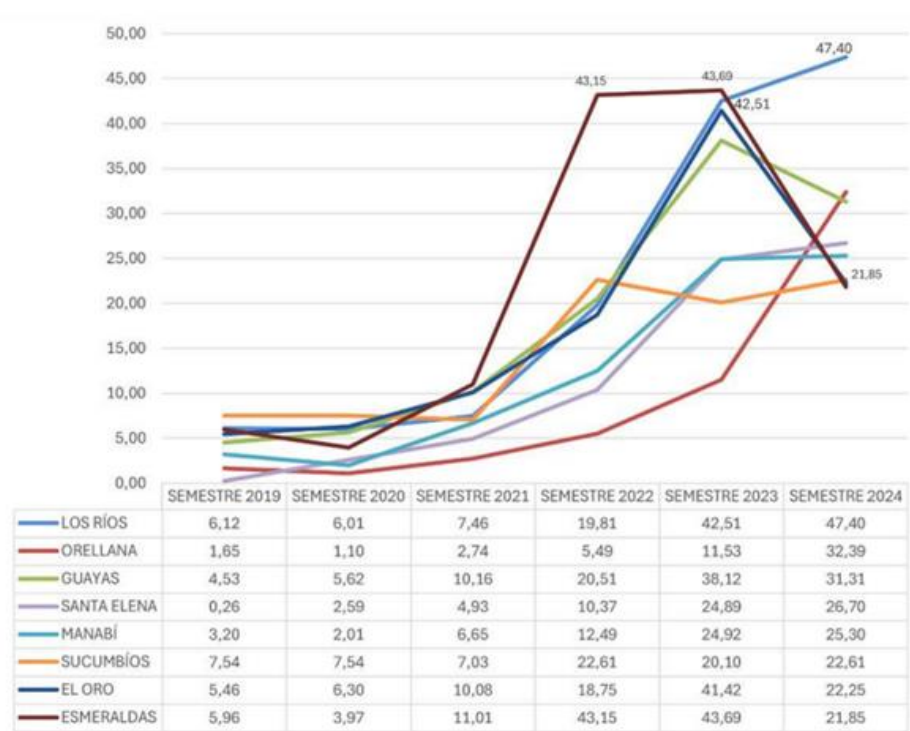
¹⁵⁹ OECO, 02/09/2024, p.27, [url](#)

¹⁶⁰ Britannica, 25/10/2024, [url](#)

provincie Los Ríos de eerste helft van 2024 het hoogste moordcijfer (47), gevolgd door Orellana (32) en Guayas (31).¹⁶¹ Het kanton Camilo Ponce Enríquez, in de provincie Ríos, is met een moordcijfer van 170 moorden op 100.000 inwoners de meest gevaarlijke plaats in het land. De groei van de illegale mijnbouw is in grote mate verantwoordelijk voor het geweld in deze streek.¹⁶²

Voor de eerste helft van 2024 stelt het OECO een daling van de moordcijfers vast voor de provincies Guayas, Esmeraldas en El Oro en een toename voor de provincies Los Ríos, Orellana, Manabí, Sucumbíos en Santa Elena.¹⁶³

Gráfico 18
Evolución de la tasa de homicidios en las provincias más violentas del país
Tasa de homicidios, 2019-2024

Grafiek 5: Evolutie moordcijfer van de meest gewelddadige provincies¹⁶⁴

Het geweld in de Amazoneprovincies Sucumbíos en Orellana is verbonden met de aanwezigheid van onder andere de Colombiaanse gewapende groep, Los Comandos de la Frontera, die ook in Noord-Ecuador opereert, en de Ecuadoraanse bende Los Choneros.¹⁶⁵ In 2023 veranderde de provincie Orellana van een van de veiligste regio's in een van de meest gewelddadige van het land. Een belangrijke factor hierbij is de illegale mijnbouw, met name langs de Punino-rivier, die de grens vormt tussen de provincies Napo en Orellana. Na de COVID-19-pandemie probeerde Los Choneros deze illegale economie te monopoliseren en uit te breiden. In 2023 leidde dit tot een splitsing binnen Los Choneros, waarbij twee facties sindsdien in conflict zijn. Daarnaast richtten zij zich op het afpersen

¹⁶¹ OECO, 02/09/2024, p.32, [url](#)

¹⁶² OECO, 02/09/2024, [url](#)

¹⁶³ OECO, 02/09/2024, p.37, [url](#)

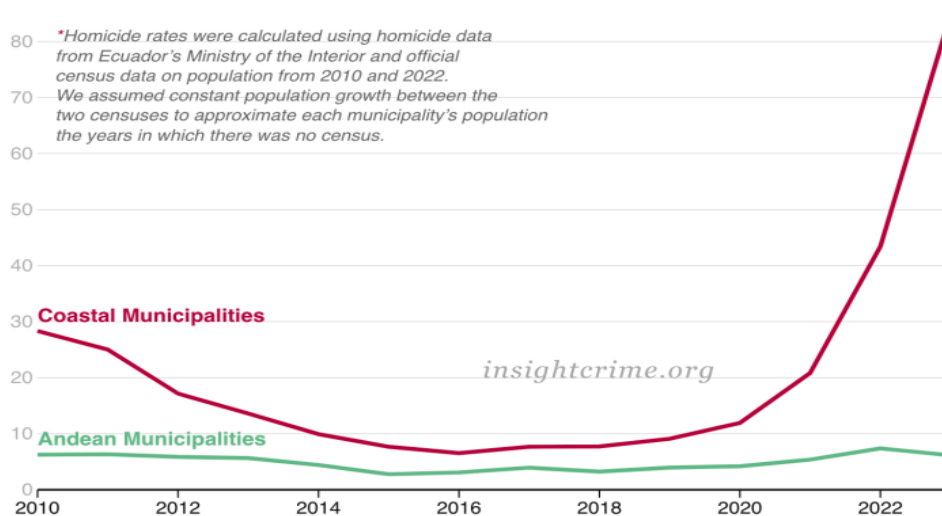
¹⁶⁴ OECO, 02/09/2024, p.37, [url](#)

¹⁶⁵ Info Amazonia, 12/06/2024, [url](#)

van illegale mijnwerkers. Als reactie hierop schakelden de mijnwerkers de hulp in van de Comandos de la Frontera, wat leidde tot een verdere toename van het geweld.¹⁶⁶ In de aan Colombia grenzende provincie Sucumbíos hebben de Comandos de la Frontera de controle over de illegale economieën. Tussen januari en september 2024 werden in deze provincie 84 moorden gepleegd, 22 meer dan in dezelfde periode in 2023, wat neerkomt op een stijging van 34 %. Volgens militaire inlichtingenbronnen, geraadpleegd door Primicias, hebben de criminele groeperingen Los Choneros, Los Lobos en Los Tiguerones tevergeefs geprobeerd hun activiteiten naar deze provincie uit te breiden. De Comandos de la Frontera doodden echter iedereen die verdacht werd van lidmaatschap van deze groeperingen, waardoor zij hun controle over de provincie behouden.¹⁶⁷

Ook op kantonnaal niveau kennen de kantons aan de kust de hoogste geweldsniveaus. InSight Crime analyseerde de evolutie van het aantal moorden voor de tien grootste gemeenten (kantons), opgedeeld naar kustgemeenten (Guayaquil, Durán, Manta, Portoviejo, Santo Domingo, Machala) en Andesgemeenten (Quito, Riobamba, Ambato, Cuenca). Wanneer het aantal moorden onder voormalig president Correa daalde tussen 2010 en 2017 was dit volledig te wijten aan een daling van het aantal moorden in de kustgemeenten. Wanneer de moordcijfers sinds 2019 opnieuw stegen was deze evolutie ook toe te schrijven aan de stijging van het aantal moorden in de kustgemeenten. Het aantal moorden in de Andesgemeenten bleef de hele periode (2010-2023) nagenoeg stabiel.¹⁶⁸

August 2024 | Source: Data from Ecuador's Ministry of Interior

Grafiek 6: vergelijking moordcijfers kustgemeenten en Andesgemeenten¹⁶⁹

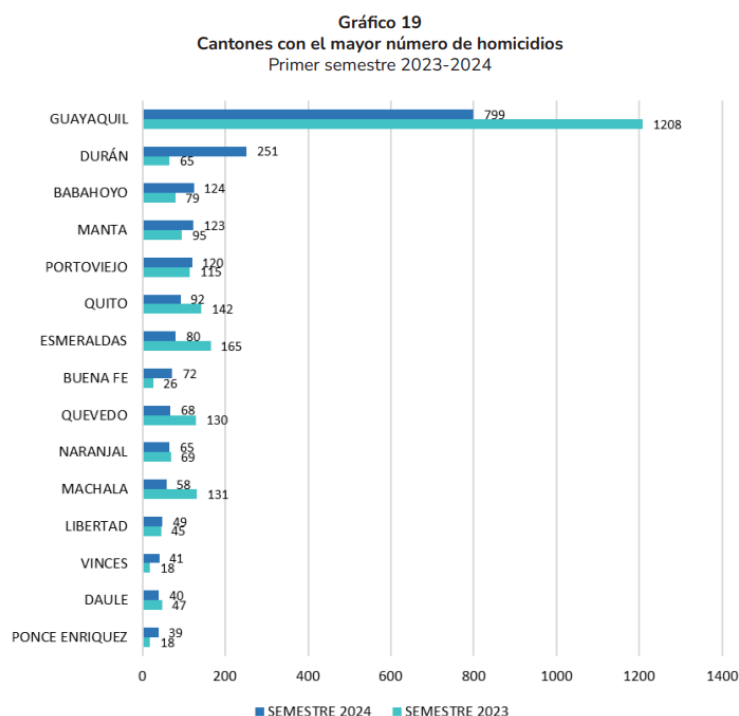
¹⁶⁶ Primicias, 08/11/2024, [url](#)

¹⁶⁷ Primicias, 07/11/2024, [url](#)

¹⁶⁸ InSight Crime, 09/2024, p.58, [url](#)

¹⁶⁹ InSight Crime, 09/2024, p.58, [url](#)

In 2023 kende Guayaquil op kantonnaal niveau in absolute cijfers de meeste moorden. De haven van Guayaquil is van cruciaal belang voor de exportroutes van cocaïne, onder andere naar Europa. Dit doorgangspunt heeft de stad veranderd in een gebied vol confrontaties tussen rivaliserende bendes die de lucratieve drugshandel proberen te beheersen.¹⁷⁰ In Guayaquil vond, volgens het OECO, in 2023 29 % van alle moorden plaats (2.320), vijf keer meer dan Durán (450) en zeven keer meer dan Esmeraldas (306).¹⁷¹ Het eerste semester van 2024 kende de havenstad Guayaquil een daling van het aantal moorden (799 tegenover 1208 in het eerste semester van 2023), terwijl Durán een stijging kende van 65 in 2023 naar 251 in 2024, tijdens het eerste semester. Quito kende voor deze periode een daling van het aantal moorden van 142 naar 92.¹⁷² Het kanton Quito kende hiermee voor de eerste helft van 2024 een moordcijfer van 3,43 op 100.000 inwoners en staat hiermee op plaats 116 in de ranking van de 133 kantons in functie van hun cijfer gewelddadige overlijdens.¹⁷³

Grafiek 7: Moorden kantonnaal niveau¹⁷⁴

Wanneer niet wordt gekeken naar de absolute cijfers maar naar het aantal moorden per 100.000 inwoners, komt Durán naar voren als een van de meest gewelddadige kantons in 2023-2024. Het moordcijfer steeg hier van 4 per 100.000 inwoners in 2017 naar 147 per 100.000 inwoners eind 2023. Durán, met meer dan 300.000 inwoners en gelegen in de kustprovincie Guayas heeft een dramatische transformatie ondergaan van een bloeiend commercieel centrum naar wat InSight Crime in 2024 beschrijft als de nieuwe misdaadhoofdstad van Ecuador. In 2024 worstelt de stad met systematische corruptie, extreme armoede en wijdverbreide criminaliteit. Durán is uitgegroeid tot een belangrijk knooppunt voor cocaïnehandel en een broeinest voor lokale drugshandel. InSight Crime onderzocht

¹⁷⁰ Infobae, 30/09/2024, [url](#)

¹⁷¹ OECO, 04/2024, p.27, [url](#)

¹⁷² OECO, 02/09/2024, p.39, [url](#)

¹⁷³ OECO, 02/09/2024, p.49, [url](#)

¹⁷⁴ OECO, 02/09/2024, p.39, [url](#)

maandenlang de oorzaken van dit toenemende geweld, via veldwerk in Guayaquil en Durán en ondersteund door meer dan 150 interviews. Twee prominente criminele groepen, de Chone Killers en de Latin Kings, domineren de onderwereld van Durán en voeren een gewelddadige strijd om territoriale controle. De infiltratie van deze groepen in de lokale overheden noemt InSight Crime alarmerend. De stad kende eveneens een explosie van bloedbaden, met 29 geregistreerde bloedbaden tussen januari 2023 en april 2024 in vergelijking met zes bloedbaden tussen 2010 en eind 2022. De meeste slachtoffers waren jonge mannen onder de 25 jaar. Conflicten tussen en binnen de verschillende criminele groeperingen zijn volgens InSight Crime nog steeds de belangrijkste reden van het stijgende geweld maar confrontaties met ordediensten en geweld tegen overheidsfunctionarissen nemen steeds meer toe.¹⁷⁵

5. Doelwitten en impact op de bevolking

5.1. Doelwitten

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt dat de hoge geweldscijfers in grote mate worden veroorzaakt door conflicten tussen bendes onderling.¹⁷⁶ Uit de gegevens die het OECO verzamelt blijkt dat jonge personen veruit de grootste groep vertegenwoordigen in de statistieken van de slachtoffers van gewelddadige overlijdens. Tot 2024 was de grootste groep onder de slachtoffers tussen de 25-29 jaar. De eerste zes maanden van 2024 stelt het OECO een daling in leeftijd vast waarbij nu personen tussen 20-24 jaar de grootste groep vormen. Eveneens stelt het OECO voor de eerste zes maanden van 2024 een stijging van 17 % vast van het aantal moorden op adolescenten tussen 15 en 19 jaar, in vergelijking met dezelfde periode in 2023.¹⁷⁷ Voor de categorie 0 tot 19 jaar is er in 2023 een stijging van 65 % ten opzichte van 2022 en met 640 % ten opzichte van 2019 (van 104 naar 770 moorden).¹⁷⁸

Ook InSight Crime concludeert in september 2024 dat het overgrote deel van het aantal geregistreerde moorden gerelateerd is aan het bendege geweld. Zo daalde het aantal moorden op vrouwen van 18 % in 2016 naar 7 % in 2023. Hoewel het aantal vrouwelijke slachtoffers in absolute cijfers steeg, wijst InSight Crime, op basis van gegevens van het ministerie van Binnenlandse Zaken, erop dat hun aandeel afnam door een explosieve stijging in het aantal mannelijke slachtoffers. De organisatie stelt dat deze ontwikkeling aantoont dat het merendeel van de moorden, voornamelijk op jonge mannen, direct verband houdt met bendege geweld en niet met bijvoorbeeld femicide. Daarnaast onderbouwt InSight Crime deze conclusie met andere bevindingen: in 2023 vond 75 % van de moorden plaats in openbare ruimtes, en uit zogenoemde *heat maps* die moorden geografisch lokaliseren, blijkt een duidelijke clustering in gebieden met hoge criminele activiteit.¹⁷⁹

Maar naast de bendeleden zelf die het slachtoffer worden van deze conflicten tussen rivaliserende bendes, kunnen ook een aantal profielen van slachtoffers worden ontwaard. Zoals blijkt uit de hoofdstukken 2.2.3 en 2.3.2.3 is het politiek gemotiveerd crimineel geweld de laatste jaren gestegen. Aanvallen op lokale politici, presidentskandidaten, burgemeesters, openbare aanklagers, politie, en gevangenispersoneel vallen binnen deze categorie. De impact van de toename van dit soort aanvallen is van die aard dat de directeur van het OECO, Renato Rivera, in oktober 2024 stelt dat Ecuador zich in een vroege fase van een "criminele opstand" bevindt waarbij criminele organisaties de staat

¹⁷⁵ InSight Crime, 09/2024, [url](#)

¹⁷⁶ ICG, 04/11/2022, [url](#); AI, 11/2024, p.3, [url](#)

¹⁷⁷ OECO, 02/09/2024, [url](#)

¹⁷⁸ OECO, 04/2024, p.17, [url](#)

¹⁷⁹ InSight Crime, 09/2024, pp.62-63, [url](#)

rechtstreeks confronteren en gericht zijn op het destabiliseren ervan om territoriale controle te verkrijgen (zie 2.2.2.4).¹⁸⁰

Ook inheemse leiders en gemeenschappen, vooral in gebieden waar mijnbouw, houtkap of olie-exploitatie plaatsvindt, worden geconfronteerd met bedreigingen en geweld en zijn vaak doelwitten van criminele activiteiten. Milieuactivisten en inheemse leiders die zich verzetten tegen projecten die schadelijk zijn voor het milieu worden soms bedreigd, mishandeld of zelfs vermoord door criminele groepen die samenwerken met lokale bedrijven of soms zelfs met de overheid zelf. De illegale mijnbouw in Ecuador, die wordt gefinancierd en gecontroleerd door criminele groeperingen zoals Los Choneros en Los Lobos, neemt in omvang toe en vormt niet alleen een ernstige bedreiging voor de veiligheid van het land, maar ook voor de kwetsbare ecosystemen. Het is een van de belangrijkste financieringsbronnen geworden voor de criminele organisaties, die hun aankoop van geavanceerde zware wapens hiermee financieren, zo schrijft de Spaanse krant El País in januari 2024.¹⁸¹ Ook het rapport *Amazon Underworld*, ontwikkeld door Amazon Watch in samenwerking met het GI-TOC, schetst een zorgwekkend beeld. Criminele organisaties en gewapende groeperingen breiden hun invloed uit in het Amazonegebied, versterken hun politieke controle en diversifiëren hun illegale economieën. Deze activiteiten hebben desastreuze gevolgen voor inheemse volkeren. Cocaproductie, illegale goudwinning en houtkap zijn belangrijke oorzaken van ontbossing, vervuiling en milieudegradatie in kwetsbare delen van de Amazone. De gevolgen voor inheemse gemeenschappen zijn ingrijpend. Ecosystemen die essentieel zijn voor hun levensonderhoud worden vernietigd, en gemeenschappen raken verdeeld. Bovendien worden kinderen uit deze gemeenschappen soms gerekruteerd voor illegale activiteiten. Dit verhoogt de risico's waaraan inheemse volkeren worden blootgesteld. Ondanks deze uitdagingen blijven veel inheemse gemeenschappen hun land en bestaansmiddelen verdedigen. De inheemse federatie van de Napo in Ecuador is een voorbeeld van dergelijke mobilisatie. Deze organisatie zet de regering onder druk om op te treden tegen illegale mijnbouw en om de rechten van inheemse volkeren te beschermen.¹⁸²

De Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN, Volker Türk, uitte in juli 2023 zijn bezorgdheid over de recente toename van het geweld ten aanzien van inheemse volkeren en een verslechtering van de bescherming van hun rechten in Ecuador. Zo registreerde de VN verschillende confrontaties tussen inheemse en boerengemeenschappen enerzijds en mijnbouwbedrijven en overheidsinstanties anderzijds. Deze incidenten volgden op de uitgifte van Uitvoerend Besluit 754 op 31 mei 2023, dat bedrijven toestaat om mijnbouwactiviteiten te starten zonder voorafgaand overleg met inheemse gemeenschappen. De politie en het leger hebben hierbij geweld gebruikt tegen de gemeenschappen. Zo raakten op 24 juli 2023 in Sigchos, provincie Cotopaxi, minstens vijf mensen gewond, alsook op 14 juli 2023 in Las Naves, provincie Bolivar, waar minstens dertien mensen gewond raakten bij confrontaties en twee personen werden gearresteerd.¹⁸³

AI wijst in haar rapport van oktober 2024 op het toegenomen risico voor mensenrechtenverdedigers in Ecuador als gevolg van de verslechterde veiligheidssituatie. Zo stelt de organisatie:

"Human rights defenders in Ecuador face a hostile environment and security risks. Land, territory, and environmental defenders are at particular risk, especially those who oppose oil, mining and gas activities, in their territories. Security incidents include threats, intimidation, online violence and physical attacks, which can be lethal. The presence of organized criminal groups and the

¹⁸⁰ Primicias, 04/10/2024, [url](#)

¹⁸¹ El País, 21/01/2024, [url](#)

¹⁸² Amazon watch, 11/2023, [url](#)

¹⁸³ OHCHR, 27/07/2023, [url](#)

consequent spike in violence in recent years has generated further challenges for defending human rights in a safe environment.”¹⁸⁴

Daarnaast kunnen ook jongeren een mogelijk doelwit worden van rekruteringen in die gebieden met een grote aanwezigheid van criminele groeperingen. Het United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) uit zich bezorgd in januari 2024 over de situatie van kinderen en jongeren die slachtoffer zijn van de geweldssituatie in het land. Garry Conille, regional directeur voor Latijns-Amerika verklaart:

"Over the past months, child and adolescent fatalities have skyrocketed due to a dramatic increase of crime in several parts of Ecuador. Forced recruitment of adolescents by armed groups is also reportedly on the rise, and medical health facilities and schools are under siege. Widescale disruption to basic services in areas controlled by armed groups is not only putting more children at risk of being recruited but also cutting off access to health, education, and protection for hundreds of thousands of others. In addition to children, the rising number of medical staff, teachers and school principals being threatened, extorted and killed by armed groups is also alarming.”¹⁸⁵

Volgens een publicatie van InSight Crime eind 2023, is het aantal minderjarigen dat wordt gerekruteerd door criminele organisaties in Ecuador nog nooit zo hoog geweest. Hoewel rekrutering van minderjarigen door bendes zoals The Latin Kings al sinds de jaren 2000 plaatsvindt, is deze praktijk de afgelopen jaren sterk toegenomen. Deze stijging houdt volgens de organisatie verband met de groeiende hoeveelheden cocaïne die Ecuador binnenkomen en de explosieve toename van criminele bendes die in de drugshandel actief zijn. Tussen 2020 en 2022 zag InSight Crime een stijging van 195 % in het aantal minderjarige rekruten.¹⁸⁶ In de strijd om territorium tussen criminele bendes spelen minderjarige leden een belangrijke rol. Aanvankelijk krijgen zij eenvoudige taken toegewezen, zoals het bemannen van uitkijkposten of het surveilleren van straten. Naarmate ze langer actief zijn, worden hen meer verantwoordelijke functies toevertrouwd, waaronder de verkoop van drugs op lokale markten of het innen van afpersingsgeld. Sommige minderjarigen klimmen hogerop in de criminele hiërarchie en raken betrokken bij het transport van cocaïne. Anderen worden ingezet als huurmoordenaars. Meisjes vormen een bijzonder kwetsbare groep. Veel van hen worden gerekruteerd voor seksuele uitbuiting of gedwongen tot relaties met bendeleiders.¹⁸⁷

Ook journalisten werden de laatste jaren steeds meer een doelwit van de criminele groeperingen. In juni 2024 meldt het Committee to Protect Journalists (CPJ) dat steeds meer journalisten het land verlaten nadat ze bedreigingen hebben ontvangen van gewapende groeperingen. Van zodra een journalist of nieuwslezer informatie geeft die tegen de belangen van de criminele groeperingen ingaat, worden ze steeds vaker met (doods-)bedreigingen geconfronteerd. Eén van hen is José Luis Calderón, een verslaggever en presentator voor TC Televisión die op 9 januari 2024 live op televisie gegijzeld werd. Hij zegde na afloop zijn baan op en vluchtte naar de VS. De gedwongen exodus van zoveel journalisten en de zelfcensuur door degenen die in het land zijn gebleven zorgen voor grote schade voor de persvrijheid in Ecuador, aldus CPJ.¹⁸⁸

Terwijl de aanval op TC Televisión in januari 2024 een van de meest spraakmakende was, is de veiligheidssituatie voor journalisten al enkele jaren aan het verslechteren. Volgens Estefanía Celi, journalist en lid van de ngo Periodistas Sin Cadenas (Journalisten zonder ketenen), kwam het keerpunt in 2018 toen een team van de krant El Comercio werd vermoord. Misdaden tegen journalisten blijven

¹⁸⁴ AI, 11/2024, p.14, [url](#)

¹⁸⁵ UNICEF, 15/01/2024, [url](#)

¹⁸⁶ InSight Crime, 04/12/2023, [url](#)

¹⁸⁷ InSight Crime, 04/12/2023, [url](#)

¹⁸⁸ CPJ, 18/06/2024, [url](#)

bovendien vaak ongestraft en het veiligheidsrisico dwingt hen in ballingschap te gaan. Autoriteiten, waaronder de regering van de huidige president Noboa, doen onvoldoende om de veiligheid van de journalisten te garanderen, aldus Celi. De overheid heeft een programma om journalisten te helpen verhuizen, maar het ontbreekt aan financiering.¹⁸⁹

5.2. Impact op de bevolking

Ook de gewone burgers dragen de gevolgen van de verslechterde veiligheidssituatie de afgelopen jaren.

De toename van afpersingen in 2023-2024 heeft de impact van crimineel geweld op de bevolking aanzienlijk vergroot. In 2023 voerde het OECO een groot onderzoek uit naar de aard en impact van afpersing in Ecuador. Hiervoor verrichtte de organisatie veldwerk in de steden Guayaquil en Durán en hield het in oktober 2023 een enquête onder 458 bedrijven, variërend van klein tot groot, verspreid over het land. Uit het onderzoek bleek dat 32 % van de bedrijven het afgelopen jaar slachtoffer was geworden van afpersing. Van deze groep gaf 70 % aan dat de afpersingen structureel plaatsvonden, met regelmatige herhaling. Bij ongeveer 10 % van de slachtoffers vonden er meer dan tien afpersingen plaats binnen het jaar. In 66 % van de gevallen identificeerden de afpersers zichzelf als onderdeel van een grotere criminele organisatie. De meest voorkomende methode was telefonisch contact. Vier op de tien afgeperste bedrijven gaf aan dat ze geen klacht bij de politie hadden ingediend. Als reden gaf 45 % van de respondenten aan dat ze bang waren voor represailles van de criminele groeperingen, een percentage dat beduidend hoger ligt dan de 28 % die vanwege angst geen andere delicten bij de politie meldt.¹⁹⁰

De organisatie International Crisis Group (ICG) waarschuwt in januari 2024 na het uitroepen van een intern gewapend conflict door de president, dat criminele groeperingen in Ecuador zich vaak schuilhouden tussen de gemeenschappen en dat burgers hierdoor in het kruisvuur tussen de criminele groeperingen en de ordediensten riskeren terecht te komen.¹⁹¹

De internationale non-profitorganisatie iMMAP¹⁹² benadrukt in februari 2024 dat de aanwezigheid van de gewapende conflicten en wijdverbreid geweld in Ecuador relatief nieuw is en het institutionele kader in het land en hun monitoringcapaciteit slecht voorbereid zijn op de daaruit voortvloeiende humanitaire gevolgen. Officiële cijfers die verband houden met gedwongen binnenlandse ontheemding als gevolg van illegale activiteiten en conflicten, zijn daardoor niet beschikbaar.¹⁹³

Ook de aanhoudende afgekondigde noodtoestanden hebben hun impact op de bevolking. Zo'n 47 % van de inwoners van Ecuador (7,9 miljoen mensen) wonen in vijf provincies die al sinds het begin van de ambtstermijn van Noboa onder de noodtoestand staan.¹⁹⁴ Begin november 2024 verklaarde het VN-mensenrechtencomité gealarmeerd te zijn door de frequente en schijnbaar genormaliseerde verklaringen van noodtoestanden op lokaal en nationaal niveau sinds januari 2024, inclusief het gebruik van de term intern gewapend conflict als rechtvaardiging, ondanks uitspraken hiertegen van het Constitutionele Hof. Het Comité benadrukt dat noodtoestanden fundamentele rechten, zoals bewegingsvrijheid, vrijheid van vereniging en vergadering, aantast. Dit heeft een onevenredige impact

¹⁸⁹ IPI, 09/08/2024, [url](#)

¹⁹⁰ OECO, 04/2024, pp.27-44, [url](#)

¹⁹¹ ICG, 19/01/2024, [url](#)

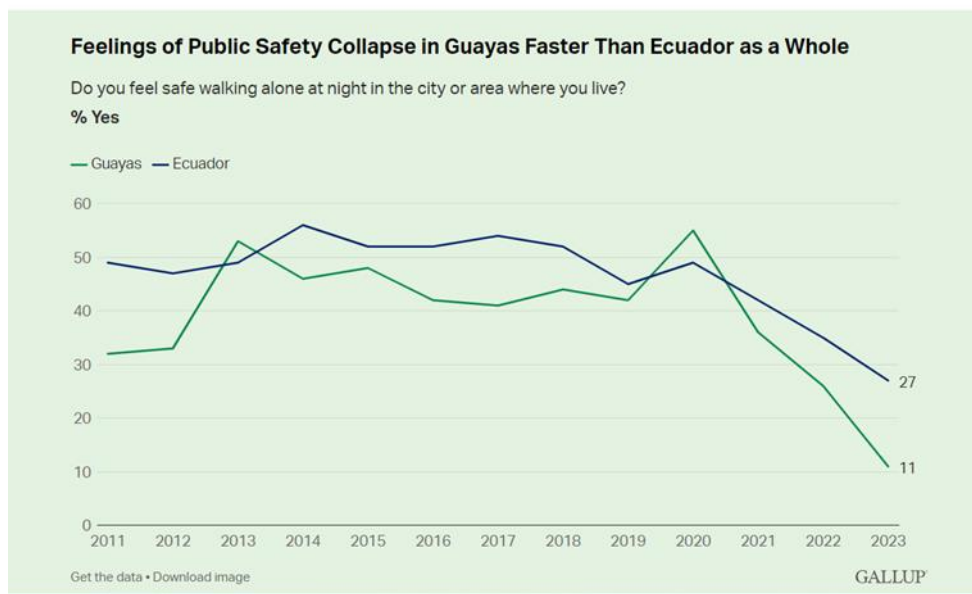
¹⁹² iMMAP Inc. is een internationale non-profitorganisatie die informatiebeheerdiensten levert aan humanitaire en ontwikkelingsorganisaties. iMMAP, s.d., [url](#)

¹⁹³ iMMAP, 14/02/2024, [url](#)

¹⁹⁴ Primicias, 09/10/2024, [url](#)

op kwetsbare groepen, met name inheemse gemeenschappen, mensen die in armoede leven, en migranten. Het VN-comité roept de staat op het gebruik van noodtoestanden te beperken.¹⁹⁵

Ook het onveiligheidsgevoel van de inwoners van Ecuador is sterk toegenomen. Volgens de Gallup Index van 2024 voelt slechts 27 % van de Ecuadoranen zich veilig om 's nachts buiten te komen, wat het laagst geregistreerde cijfer is voor heel Latijns-Amerika. In de provincie Guayas, een van de misdaadhotspots van het land, voelt slechts 11 % van de inwoners zich veilig om 's nachts te wandelen, het laagste cijfer ter wereld buiten actieve oorlogsgebieden.¹⁹⁶

Grafiek 8: veiligheidsgevoel in Guayas versus rest van Ecuador¹⁹⁷

¹⁹⁵ OHCHR, 07/11/2024, [url](#)

¹⁹⁶ Gallup, 24/09/2024, [url](#)

¹⁹⁷ Gallup, 19/04/2024, [url](#)

Bijlagen

Bijlage 1: Kaart Ecuador

Administrative Map of Ecuador

Kaart: administratieve verdelingen¹⁹⁸

¹⁹⁸ Nationsonline, s.d., [url](#)

Bibliografie

Geschreven en audiovisuele bronnen

Agence France-Presse (AFP), *Lasso inaugurated as first right-wing Ecuador president in 14 years*, 24/05/2021, <https://www.france24.com/en/live-news/20210524-lasso-inaugurated-as-first-right-wing-ecuador-president-in-14-years> [geraadpleegd op 17/09/2024]

Amazon watch, *Amazon Underworld; Criminal Economies in the World's Largest Rainforest*, 11/2023, <https://amazonwatch.org/news/2023/1121-amazon-underworld> [geraadpleegd op 07/11/2024]

Americas Quarterly (Burns N.), *U.S.-Style Gun Politics Are Spreading in Latin America*, 09/11/2023, <https://americasquarterly.org/article/u-s-style-gun-politics-are-spreading-in-latin-america/#:~:text=It%20was%20one%20of%20the,a%20terrifying%20surge%20in%20violence>. [geraadpleegd op 24/09/2024]

Americas Quarterly, *Ecuador's Crusading Attorney General Is Facing Her Toughest Challenge Yet*, 23/04/2024, <https://www.americasquarterly.org/article/ecuadors-crusading-attorney-general-is-facing-her-toughest-challenge-yet/> [geraadpleegd op 11/10/2024]

Americas Quarterly, *Ecuador's War on Drug Gangs: A Mixed Picture So Far*, 21/03/2024, <https://americasquarterly.org/article/ecuadors-war-on-drug-gangs-a-mixed-picture-so-far/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Amnesty International (AI), *Ecuador: One year into his term, president Noboa must avoid abuses and opacity in security policies*, 28/10/2024, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/10/ecuador-tras-ano-mandato-presidente-noboa-debe-impedir-abusos-opacidad-politicas-seguridad/> [geraadpleegd op 29/10/2024]

Amnesty International (AI), *Ecuador: submission to the un human rights committee 142nd session, 14 october - 8 november 2024*, 11/2024, p.3, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCCPR%2FCSS%2FECU%2F59981&Lang=en [geraadpleegd op 08/11/2024]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *The Killing of Villavicencio: A Symptom of Rising Political Violence Ahead of Ecuador's Snap Elections*, 14/08/2023, <https://acleddata.com/2023/08/14/the-killing-of-villavicencio-a-symptom-of-rising-political-violence-ahead-of-ecuadors-snap-elections/> [geraadpleegd op 13/09/2024]

Britannica, *Ecuador, local government*, 25/10/2024, <https://www.britannica.com/place/Ecuador/The-arts> [geraadpleegd op 29/10/2024]

BBC, *Adolfo Macías Villamar: Curfew in Ecuador after infamous gang leader 'Fito' vanishes from cell*, 08/01/2024, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-67912235> [geraadpleegd op 20/09/2024]

BBC, *Agustín Intriago: Ecuadorean mayor shot dead in port city*, 24/07/2024, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-66289355> [geraadpleegd op 24/09/2024]

BBC, *Ecuador police find dozens of bodies during jail sweep*, 26/07/2023, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-66312424> [geraadpleegd op 24/09/2024]

BBC, *Fabrizio Colón Pico: Ecuadorean police capture fugitive gang leader*, 22/04/2024, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-68875522> [geraadpleegd op 18/10/2024]

Cable News Network (CNN) Espagnol, *¿En qué consiste el "conflicto armado interno" que Noboa decretó en Ecuador y qué implica?*, 10/01/2024, <https://cnnespanol.cnn.com/2024/01/10/que-es-conflicto-armado-interno-noboa-ecuador-orix/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Cable News Network (CNN) Espagnol, *¿Quiénes son Los Lobos, la banda criminal de "Capitán Pico"?*, 11/01/2024, <https://cnnespanol.cnn.com/2024/01/11/quienes-son-los-lobos-banda-criminal-capitan-pico-orix> [geraadpleegd op 14/10/2024]

Cable News Network (CNN) Espagnol, *Ya son más de 4.800 detenidos en Ecuador desde que Noboa declaró el conflicto armado interno*, 01/02/2024, <https://cnnespanol.cnn.com/2024/02/01/ecuador-detenidos-conflicto-armado-interno-orix-2> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Center for Economic and policy research (CEPR), *Ecuador News Round-Up 15: Election Season Heats Up as the Prosecutor General's Wrongdoing Is Exposed in Leaked Messages*, 16/09/2024, <https://cepr.net/ecuador-news-round-up-15/> [geraadpleegd op 17/09/2024]

Center for Economic and policy research (CEPR), *Ecuador News Round-Up No. 8: Analysis of the Electoral Results and Noboa's Challenges*, 27/10/2023, <https://www.cepr.net/ecuador-news-round-up-analysis-of-the-electoral-results-and-noboas-challenges/> [geraadpleegd op 24/09/2024]

Center for Economic and policy research (CEPR), *Ecuador News Round-Up No. 10: Noboa Declares War*, 16/01/2024, <https://www.cepr.net/ecuador-news-round-up-no-10-noboa-declares-war/> [geraadpleegd op 24/09/2024]

Center for Economic and Policy Research (CEPR), *Ecuador News Round-Up No. 13: Ecuador Storms the Mexican Embassy and Citizens Reject ISDS*, 26/04/2024, <https://cepr.net/ecuador-news-round-up-13/> [geraadpleegd op 11/10/2024]

Center for Economic and Policy Research (CEPR), *Ecuador News Round-Up No 16: Calls of US Interference in Upcoming Elections Emerge Amid Unprecedented Energy Blackouts*, 29/10/2024, <https://cepr.net/ecuador-news-round-up-no-16-calls-of-us-interference-in-upcoming-elections-emerge-amid-unprecedented-energy-blackouts/> [geraadpleegd op 8/11/2024]

Committee to Protect Journalists (CPJ), *Drug-related violence fuels an exodus of Ecuador's press*, 18/06/2024, <https://cpj.org/2024/06/drug-related-violence-fuels-an-exodus-of-ecuadors-press/> [geraadpleegd op 19/11/2024]

Congressional Research Service (CRS), *Ecuador: Country Overview and U.S. Relations*, 28/05/2024, <https://sgp.fas.org/crs/row/IF11218.pdf> [geraadpleegd op 17/09/2024]

Connectas, *Empresas del narco para lavar dinero: contratos con el Estado y más, s.d.*, <https://www.connectas.org/especiales/narcos-sa-empresarios-del-crimen-en-ecuador/> [geraadpleegd op 20/09/2024]

Council on Foreign Relations (CFR), *Can Ecuador Avoid Becoming a Narco-State*, 14/02/2024, <https://www.cfr.org/blog/can-ecuador-avoid-becoming-narco-state> [geraadpleegd op 29/10/2024]

Court House news, *Ecuador's justice system awash with corruption and death threats*, 5/04/2024, <https://www.courthousenews.com/ecuadors-justice-system-awash-with-corruption-and-death-threats/> [geraadpleegd op 29/04/2024]

Deutsche Welle (DW) (Ariet A.), *Fito y Los Choneros: radiografía del narcotráfico en Ecuador*, 09/01/2024, <https://www.dw.com/es/fito-y-los-choneros-radiograf%C3%ADa-del-narcotr%C3%A1fico-en-ecuador/a-67932314> [geraadpleegd op 14/10/2024]

Deutsche Welle (DW), *Ecuador: All 178 prison staff held hostage freed*, 14/01/2024, <https://www.dw.com/en/ecuador-all-178-prison-staff-held-hostage-freed/a-67975095#:~:text=Violence%20erupted%20after%20Ecuador's%20president,gang%20leader's%20escape%20from%20prison.&text=All%20178%20prison%20officials%20taken,in%20the%20South%20American%20country> [geraadpleegd op 20/09/2024]

Dialogo Americas, *Arms Trafficking Fuels Violence in Ecuador*, 03/10/2024, <https://dialogo-americas.com/articles/arms-trafficking-fuels-violence-in-ecuador/> [geraadpleegd op 29/10/2024]

Ecuador Chequea, *Al Grano | Destacados, Nueva unidad contra la extorsión y el secuestro, ¿cuán efectiva será?*, 21/03/2024, <https://ecuadorchequea.com/nueva-unidad-contra-la-extorsion-y-el-secuestro-cuan-efectiva-sera/> [geraadpleegd op 17/10/2024]

EcuadorTimes, *These are the pending cases of Jorge Glas with the Ecuadorian justice system*, 05/04/2024, <https://www.ecuadortimes.net/these-are-the-pending-cases-of-jorge-glas-with-the-ecuadorian-justice-system/> [geraadpleegd op 17/09/2024]

EFE, Explosions, kidnappings and prison escapes after state of emergency declaration in Ecuador, 09/01/2024, <https://efe.com/en/latest-news/2024-01-09/explosions-kidnappings-and-prison-escapes-after-state-of-emergency-declaration-in-ecuador/> [geraadpleegd op 20/09/2024]

El País, Apagones de ocho horas al día en Ecuador en medio de una crisis de seguridad, 19/09/2024, <https://elpais.com/america/2024-09-19/apagones-de-ocho-horas-al-dia-en-ecuador-en-medio-de-una-crisis-de-seguridad.html> [geraadpleegd op 15/10/2024]

El País, Criminal mining, militarization and Indigenous challenges in the Ecuadorian crisis, 21/01/2024, <https://english.elpais.com/international/2024-01-21/criminal-mining-militarization-and-indigenous-challenges-in-the-ecuadorian-crisis.html> [geraadpleegd op 07/11/2024]

El País, La vicepresidenta de Ecuador denuncia a Daniel Noboa por violencia política, 13/08/2024, <https://elpais.com/america/2024-08-13/la-vicepresidenta-de-ecuador-denuncia-a-daniel-noboa-por-violencia-politica.html> [geraadpleegd op 17/09/2024]

El País, Verónica Abad, vice president of Ecuador: 'President Noboa has lost his moral compass, he is a totalitarian', 17/11/2024, <https://english.elpais.com/international/2024-11-17/veronica-abad-vice-president-of-ecuador-president-noboa-has-lost-his-moral-compass-he-is-a-totalitarian.html> [geraadpleegd op 18/11/2024]

El Universo, En Ecuador durante el 2024 se han denunciado 2.108 secuestros y más de 10.000 extorsiones, 07/09/2024, <https://www.eluniverso.com/noticias/seguridad/ecuador-guayaquil-denuncias-secuestros-extorsiones-detenido-nota/> [geraadpleegd op 17/10/2024]

El Universo, Estos 16 binomios presidenciales se inscribieron en el CNE para las elecciones de 2025, 02/10/2024, <https://www.eluniverso.com/noticias/politica/estos-16-binomios-presidenciales-se-inscribieron-en-el-cne-para-las-elecciones-de-2025-nota/> [geraadpleegd op 08/11/2024]

Gallup, Global Safety Starts to Slip, 24/09/2024, <https://news.gallup.com/poll/650516/global-safety-starts-slip.aspx> [geraadpleegd op 12/11/2024]

Gallup, Guayas, Ecuador: The Least Safe Place on the Planet?, 19/04/2024, <https://news.gallup.com/poll/643817/quayas-ecuador-least-safe-place-planet.aspx> [geraadpleegd op 15/10/2024]

Global Initiative Against Transnational Organized Crime (GI-TOC) (Botero F.), *Organized crime declares war, the road to chaos in Ecuador*, 02/2024, <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2024/02/Felipe-Botero-Organized-crime-declares-war-The-road-to-chaos-in-Ecuador-GI-TOC-February-2024.pdf> [geraadpleegd op 24/09/2024]

Global Organized Crime Index, *Ecuador 2023*, <https://ocindex.net/> [geraadpleegd op 13/09/2024]

Gobierno del Ecuador, Decreto Ejecutivo 741, 17/05/2023, https://www.comunicacion.gob.ec/wp-content/uploads/2023/05/Decreto_Ejecutivo_No._741_20230417063831.pdf [geraadpleegd op 13/09/2024]

Goodwin G. *Dilemmas for the Ecuadorian left in the shadow of Correa*. Radical Americas 9, 1 (2024), 2024, <https://journals.uclpress.co.uk/ra/article/pubid/RA-9-3/> [geraadpleegd op 17/09/2024]

Gov.uk, *Foreign travel advice Ecuador*, 26/09/2024, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/ecuador> [geraadpleegd op 26/09/2024]

Human Rights Watch (HRW), *Ecuador: Gang Control of Prisons Enabled Massacres*, 28/07/2022, <https://www.hrw.org/video-photos/interactive/2022/07/28/ecuador-gang-control-prisons-enabled-massacres> [geraadpleegd op 23/09/2024]

Human Rights Watch (HRW), *Ecuador: Unchecked Abuses Since 'Armed Conflict' Announcement*, 22/05/2024, <https://www.hrw.org/news/2024/05/22/ecuador-unchecked-abuses-armed-conflict-announcement> [geraadpleegd op 08/11/2024]

iMMAP, *Situation Report: Ecuador - February 2024*, 14/02/2024, [Situation Report: Ecuador - February 2024 - Ecuador | ReliefWeb](#) [geraadpleegd op 18/10/2024]

iMMAP, *who we are*, s.d., <https://immap.org/who-we-are/> [geraadpleegd op 18/10/2024]

Info Amazonia, *Colombian and Ecuadorian criminal groups expand their violent influence throughout the Amazon*, 12/06/2024, <https://infoamazonia.org/en/2024/06/12/colombian-and-ecuadorian-criminal-groups-expand-their-violent-influence-throughout-the-amazon/> [geraadpleegd op 07/11/2024]

InfoBae, *El capo "alias Fito" es el blanco principal de las fuerzas de seguridad del Ecuador*, 05/11/2024, <https://www.infobae.com/americas/america-latina/2024/11/05/el-capo-alias-fito-es-el-blanco-principal-de-las-fuerzas-de-seguridad-del-ecuador/> [geraadpleegd op 08/11/2024]

Infobae, *La provincia ecuatoriana de Guayas es la región con mayor percepción de inseguridad del mundo*, 30/09/2024, <https://www.infobae.com/americas/america-latina/2024/09/30/la-provincia-ecuadoriana-de-guayas-es-la-region-con-mayor-percepcion-de-inseguridad-del-mundo/> [geraadpleegd op 29/10/2024]

InSight Crime, *4 Reasons Why Ecuador Is in a Security Crisis*, 10/08/2023, <https://insightcrime.org/news/4-reasons-why-ecuador-is-in-a-security-crisis/> [geraadpleegd op 23/09/2024]

InSight Crime, *Arrest of Leaders of Ecuador's Tiguerones Could Further Fracture Gang*, 23/10/2024, <https://insightcrime.org/news/arrest-of-leaders-of-ecuadors-tiguerones-could-further-fracture-gang/> [geraadpleegd op 29/10/2024]

InSight Crime, *Choneros*, 26/09/2023, <https://insightcrime.org/ecuador-organized-crime-news/los-choneros/> [geraadpleegd op 14/10/2024]

InSight Crime, *Convictions in Ecuador Political Assassination, But No Clarity*, 16/07/2024, <https://insightcrime.org/news/convictions-ecuador-political-assassination/> [geraadpleegd op 24/09/2024];

InSight Crime, *Disputes Over Drug Trafficking Routes Drive Child Recruitment in Ecuador*, 4/12/2023, <https://insightcrime.org/news/disputes-over-drug-trafficking-routes-drive-child-recruitment-ecuador/> [geraadpleegd op 18/10/2024]

InSight Crime, *Durán, Ecuador: A Window into Ecuador's Organized Crime Explosion*, 09/2024, p.58, <https://insightcrime.org/wp-content/uploads/2024/09/Duran-Ecuador-A-Window-into-Ecuadors-Organized-Crime-Explosion-InSight-Crime-Sept-2024.pdf> [geraadpleegd op 14/10/2024]

InSight Crime, *Ecuador Faces a Tangled Web in Its War on Gangs*, 14/10/2024, <https://insightcrime.org/news/ecuador-faces-tangled-web-war-on-gangs/> [geraadpleegd op 14/10/2024]

InSight Crime, *From Rhetoric to Reality on Ecuador's Security Challenge*, 17/10/2023, <https://insightcrime.org/news/from-rhetoric-reality-ecuadors-security-challenge/> [geraadpleegd op 08/11/2024]

InSight Crime, *How Ecuador's Criminals Are Taking Advantage of Private Security Firms*, 10/09/2024, <https://insightcrime.org/news/ecuador-criminals-taking-advantage-private-security-firms/> [geraadpleegd op 20/09/2024]

InSight Crime, *Kings, Killers, and Cabras: Profiling Durán's Criminal Players*, 26/09/2024, <https://insightcrime.org/investigations/kings-killers-cabras-profiling-durans-criminal-players/> [geraadpleegd op 15/10/2024]

InSight Crime, *Los Lobos*, 8/11/2024, <https://insightcrime.org/ecuador-organized-crime-news/lobos-ecuador/> [geraadpleegd op 14/10/2024]

InSight Crime, *Plata o Plomo: Ecuador's Public Servants in Gangs' Crosshairs*, 27/03/2024, <https://insightcrime.org/news/plata-o-plomo-ecuadors-public-servants-in-gangs-crosshairs/> [geraadpleegd op 13/09/2024]

International Crisis Group (ICG) (González G.), *Can a War on Crime Bring Relief to Ecuador?* 19/01/2024, [Can a War on Crime Bring Relief to Ecuador? | Crisis Group](https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/ecuador/can-war-crime-bring-relief-ecuador) [geraadpleegd op 18/10/2024]

International Crisis Group (ICG), *Can a War on Crime Bring Relief to Ecuador?*, 19/01/2024, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/ecuador/can-war-crime-bring-relief-ecuador> [geraadpleegd op 23/09/2024]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch Ecuador July 2024*, 07/2024, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/ecuador> [geraadpleegd op 11/10/2024]

- International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch Ecuador September 2024*, 09/2024, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/ecuador> [geraadpleegd op 11/10/2024]
- International Crisis Group (ICG), *Ecuador's High Tide of Drug Violence*, 04/11/2022, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/ecuador/ecuadors-high-tide-drug-violence> [geraadpleegd op 23/09/2024]
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC), *Ecuador: Security Crises - DREF Operational Update MDREC025*, 03/06/2024, <https://reliefweb.int/report/ecuador/ecuador-security-crises-dref-operational-update-mdrec025> [geraadpleegd op 26/09/2024]
- International Press Institute (IPI), *Event recap: Journalists in Ecuador struggle with deadly threats from organized crime and with rising government pressure*, 09/08/2024, <https://ipi.media/event-recap-journalists-in-ecuador-struggle-with-deadly-threats-from-organized-crime-and-with-rising-government-pressure/> [geraadpleegd op 18/11/2024]
- Latercera, *¿Quiénes son Los Tiguerones?: el grupo que estaría detrás de la irrupción armada en cadena de TV en Ecuador*, 09/01/2024, <https://www.latercera.com/mundo/noticia/quienes-son-los-tiguerones-el-grupo-detras-de-la-toma-de-la-cadena-de-tv-en-ecuador/LGIQWQTXCJGZTB274ZNLVCSFBO/> [geraadpleegd op 14/10/2024]
- NACLA, *Policing and Disinformation Gone Awry in Ecuador*, 29/03/2023, <https://nacla.org/policing-and-disinformation-gone-awry-ecuador> [geraadpleegd op 29/10/2024]
- Nationsonline, *Administrative Map of Ecuador*, s.d., <https://www.nationsonline.org/oneworld/map/ecuador-administrative-map.htm> [geraadpleegd op 29/10/2024]
- Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OEEO), *boletín anual de homicidios 2023*, <https://oeeo.padf.org/wp-content/uploads/2024/04/OEEO.-BOLETIN-ANUAL-DE-HOMICIDIOS-2023.pdf> [geraadpleegd op 13/09/2024]
- Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OEEO), *Boletín anual de homicidios intencionales en Ecuador: 2023*, 04/2024, <https://oeeo.padf.org/wp-content/uploads/2024/04/OEEO.-BOLETIN-ANUAL-DE-HOMICIDIOS-2023.pdf> [geraadpleegd op 20/09/2024]
- Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OEEO), *Boletín semestral de homicidios intencionales en Ecuador: 2024*, 02/09/2024, <https://oeeo.padf.org/boletin-semestral-de-homicidios-intencionales-en-ecuador-enero-junio-2024/> [geraadpleegd op 08/10/2024]
- Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OEEO), *Paradise lost? Firearms trafficking and violence in Ecuador*, 28/06/2024, p.7 <https://globalinitiative.net/analysis/firearms-trafficking-and-violence-in-ecuador/> [geraadpleegd op 13/09/2024]
- Observatorio Ecuatoriano de Crimen Organizado (OEEO), *Radiografía de la Extorsión: Tipologías y resultado de la Encuesta Nacional de Victimización de Casos de Extorsión Empresarial*, 04/2024, p.18, <https://oeeo.padf.org/wp-content/uploads/2024/05/Radiografia-de-la-extorsion-en-Ecuador-OEEO-compress.pdf> [geraadpleegd op 17/10/2024]
- Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Ecuador: UN Human Rights Chief concerned at spike in violence and backward step on Indigenous Peoples' rights*, 27/07/2023, <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/07/ecuador-un-human-rights-chief-concerned-spike-violence-and-backward-step> [geraadpleegd op 07/11/2024]
- Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *UN Human Rights Committee publishes findings on Ecuador, France, Greece, Iceland, Pakistan, and Türkiye*, 07/11/2024, <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/11/un-human-rights-committee-publishes-findings-ecuador-france-greece-iceland> [geraadpleegd op 12/11/2024]
- Prensa Latina, *2024 considered in Ecuador second year with most homicides*, 07/10/2024, <https://www.plenglish.com/news/2024/10/07/2024-considered-in-ecuador-second-year-with-most-homicides/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Primicias, *¿Por qué el Gobierno de Noboa decreta un nuevo estado de excepción en Ecuador? Estos son los argumentos*, 03/10/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/excepcion-ecuador-argumentos-daniel-noboa-violencia-80357/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Primicias, *¿Por qué Tiguerones y Lobos representan un mayor riesgo en una nueva fase de insurgencia criminal en Ecuador?*, 14/10/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/tiguerones-lobos-riesgo-nueva-fase-insurgencia-criminal-80922/> [geraadpleegd op 14/10/2024]

Primicias, *¿Quiénes son Los Duendes, responsables de la masacre en la Penitenciaría, y qué incidencia tienen en las calles?*, 14/11/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/duendes-masacre-penitenciaría-litoral-violencia-calles-83304/> [geraadpleegd op 18/11/2024]

Primicias, *¿Quiénes son Los Lagartos, grupo que desplaza a familias del sur de Guayaquil?*, 14/12/2024, <https://www.primicias.ec/noticias/seguridad/guayaquil-lagartos-banda-narcodelictiva-quasmo-sur/> [geraadpleegd op 15/10/2024]

Primicias, *100 presuntos delincuentes abatidos por la Policía de Ecuador, entre enero y octubre de 2024*, 31/10/2024, <https://www.primicias.ec/sucesos/presuntos-delincuentes-abatidos-policia-ecuador-enero-octubre-82496/> [geraadpleegd op 08/11/2024]

Primicias, *7,9 millones de ecuatorianos viven bajo un constante estado de excepción por inseguridad*, 09/10/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/millones-ecuatorianos-viven-excepcion-pobreza-80742/> [geraadpleegd op 29/10/2024]

Primicias, *Así se orquestó el supuesto 'sabotaje' al sector eléctrico, según el Gobierno*, 17/04/2024, <https://www.primicias.ec/noticias/economia/cortes-luz-apagones-sabotaje-denuncia-correismo/> [geraadpleegd op 15/10/2024]

Primicias, *Aumentan las muertes violentas en Ecuador: Agosto fue el primer mes de 2024 con más asesinatos que en 2023*, 29/09/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/agosto-mes-muertes-violentas-aumento-noboa-lasso-79945/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Primicias, *Ecuador ha vivido 279 días en estado de excepción, en los 320 días de gobierno de Noboa*, 08/10/2024, <https://www.primicias.ec/politica/gobierno-daniel-noboa-ecuador-dias-excepcion-80664/> [geraadpleegd op 10/10/2024]

Primicias, *El macabro mensaje detrás de la muerte de 'Rasquiña'*, 24/09/2024, <https://www.primicias.ec/noticias/sociedad/macabro-mensaje-muerte-rasquina/> [geraadpleegd op 24/09/2024]

Primicias, *Indicios de insurgencia criminal en Ecuador: ¿Qué es y qué implicaría esta fase?* 04/10/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/excepcion-fase-insurgencia-criminal-ecuador-desafio-80365/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Primicias, *La Corte Constitucional llama la atención a Noboa por insistir en la existencia del conflicto armado interno*, 02/08/2024, <https://www.primicias.ec/politica/corte-constitucional-conflicto-armado-interno-llamado-atencion-noboa-75552/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Primicias, *La violencia vuelve a compartir la tarima electoral con los candidatos presidenciales*, 08/11/2024, <https://www.primicias.ec/elecciones/ecuador-presidenciales2025/noticias/violencia-vuelve-compartir-tarima-electoral-candidatos-presidenciales-82651/> [geraadpleegd op 08/11/2024]

Primicias, *Los Comandos de la Frontera 'imponen su ley' a punta de sangre y fuego en Sucumbíos*, 07/11/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/comandos-frontera-imponen-ley-punta-sangre-fuego-sucumbios-82761/> [geraadpleegd op 12/11/2024]

Primicias, *Más de 1.000 personas han sido detenidas por extorsiones en Ecuador, según la Policía*, 20/09/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/ecuador-detenidos-extorsiones-policia-secuestros-79382/> [geraadpleegd op 17/10/2024]

Primicias, *Narcoquerrilleros y Los Choneros libran una sangrienta guerra por las redes de la minería ilegal en Orellana*, 08/11/2024, <https://www.primicias.ec/seguridad/narcoquerrilleros-choneros-guerra-redes-mineria-ilegal-orellana-82820/> [geraadpleegd op 12/11/2024]

Primicias, *Pese al estado de excepción, secuestros y extorsiones se quintuplican en Guayaquil*, 11/03/2024, <https://www.primicias.ec/noticias/seguridad/estado-excepcion-aumento-secuestros-extorsiones/> [geraadpleegd op 08/10/2024]

Primicias, *Policía confirma que el 1 de enero hubo 50 muertes violentas en el país*, 03/01/2024, <https://www.primicias.ec/noticias/seguridad/muertes-violentas-enero-duran-ecuador/> [geraadpleegd op 24/09/2024]

Primicias, *Violento inicio de año en las provincias que están en la 'ruta de la droga'*, 12/01/2023, <https://www.primicias.ec/noticias/en-exclusiva/provincias-ruta-droga-muertes-violentas-ecuador/> [geraadpleegd op 13/09/2024]

Reuters, *Families of Ecuador hostages demand action as Noboa details plans for new prisons*, 12/01/2024, <https://www.reuters.com/world/americas/ecuador-security-forces-conduct-raids-prison-guards-remain-hostage-2024-01-11/> [geraadpleegd op 11/10/2024]

Reuters, *Organized crime prosecutor in Ecuador's Guayas killed-AG's office*, 18/01/2024, <https://www.reuters.com/world/americas/organized-crime-prosecutor-ecuadors-quayas-killed-ags-office-2024-01-17/> [geraadpleegd op 11/10/2024]

RioTimes, *Ecuador Sets 2025 Election Date: Noboa Seeks Re-election Amid Security Crisis*, 13/09/2024, <https://www.riotimesonline.com/ecuador-sets-2025-election-date-noboa-seeks-re-election-amid-security-crisis/> [geraadpleegd op 18/11/2024]

Sullivan J.P, *From Drug Wars to Criminal Insurgency: Mexican Cartels, Criminal Enclaves and Criminal Insurgency in Mexico and Central America. Implications for Global Security*, Fondation Maison des sciences de l'homme, 09/2012, https://shs.hal.science/file/index/docid/694083/filename/FMSH-WP-2012-09_Sullivan.pdf [geraadpleegd op 08/10/2024]

The Cuenca Dispatch, *Emerging Criminal Insurgency in Ecuador: Understanding the Threat and Its Implications*, 07/10/2024, <https://thecuencadispatch.com/emerging-criminal-insurgency-in-ecuador-understanding-the-threat-and-its-implications/> [geraadpleegd op 08/10/2024];

The New York Times (NYT), *How a Peaceful Country Became a Gold Rush State for Drug Cartels*, 12/07/2024, <https://www.nytimes.com/2023/07/12/world/americas/ecuador-drug-cartels.html> [geraadpleegd op 13/09/2024]

The New York Times (NYT), *In Ecuador, an Assassination Brings a Turning Point*, 24/08/2023, <https://www.nytimes.com/2023/08/24/insider/ecuador-election-assassination.html> [geraadpleegd op 24/09/2024]

The Rio Times, *Ecuador Presidential Candidate Halts Public Campaign Due to Death Threats*, 07/11/2024, <https://www.riotimesonline.com/ecuador-presidential-candidate-halts-public-campaign-due-to-death-threats/> [geraadpleegd op 08/11/2024]

Transparency International, *Corruption Perception Index 2023, 2024*, <https://www.transparency.org/en/countries/ecuador> [geraadpleegd op 29/10/2024]

United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), *Ecuador: Homicide rate among children and adolescents soars 640 per cent in four years*, 15/01/2024, <https://www.unicef.org/press-releases/ecuador-homicide-rate-among-children-and-adolescents-soars-640-cent-four-years> [geraadpleegd op 18/10/2024]

Vistazo, *Las frases más controversiales de Verónica Abad, compañera de fórmula de Daniel Noboa*, 18/09/2023, <https://www.vistazo.com/politica/nacional/las-frases-mas-controversiales-de-veronica-abad-companera-de-formula-de-daniel-noboa-HX5981678> [geraadpleegd op 19/09/2024]

Voice of America (VoA), *Ecuador's vice president suspended amid rift with president*, 18/11/2024, <https://www.voanews.com/a/ecuador-s-vice-president-suspended-amid-rift-with-president/7858286.html> [geraadpleegd op 18/11/2024]